

B

419.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 419.

* * * *
מגלת איבה

מהגאון מו"ה יום טוב ליפמן העליר זצ"ל בעל המחבר

תוספות יום טוב

בה מספר כל התלאות והצרות אשר מצאתהו

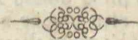
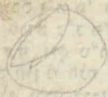
משנת שפ"ט עד שנת ד"ת לאלף הששי

ופקד וזכה לזרעו לחדיו להזכור הכס זרעו לחדש אדר בכל שנה ושנה
 ולעשות אותו יום משתה ושמחה להודות ולהלל לה'.

נדפס מכתב יד

יקר נמצא בננוי המחבר אשר היה ננוו אצל אהר מנכבדי משפחתו

והוספנו עליה קיצור תולדתו והעתקה בלשון אשכנזי
 למען ירוץ הקורא בה.

קיצור תולדות הרב המחבר זצוקל

הרב הגאון רבי יוסף ז' ליסמן זעל תוי"ט נולד בשנת טל"ט כי צמיוס חצורו חמר "להשלם מה שהו' כוונתו צוה החצור היום ווס דר'יעי בשנת ב"ד יצרך צחדש חשון טע"ז לס"ק רחמי זן ל"ח שנה" הריו ויאל לנו כי בשנת טל"ט יאל לאויר העולם. היה גדול צחורה כי כאלס היה זן י"ח טיס סמיהו קהל ישראל לדיין מו"ט זק"ק פראג בזמן הרב הגאון מוה' ליוחי זר זלצלל הקרח היך ר' ליז, כי בשנת טל"ט נולד רצו המבלה חמר כי זה לי עשרים ושמנה שנה אזר צחרו חותי נמאל כלו הכ"ח בשנת טס"ה וצחורתו שנה חמר כי נתקבל לרב זק"ק נ"ט. ונפטר צשטי להדש חויר תי"ד כפי חמר נמאל על מצבתו צחור מות זק"ק קרחקח. מקור מחציתו חינוכו מזכיר סה צמבילה חצל חמר חוסוס צספריו נמאל רמו מה בני הוא נולד צחרץ חשכנו כי צתוי"ט צבלחוס פ"ט ט"ז כ' בס צימיו חרסי רחיהו ציחכנו חון מולדתי, וסס עיורו זלי ס סק היה העיר וואלירשטיין צחמר כי כן חחס עליו וזה הי' מנהג קדמון לחתום ע' סס העיר חצל וזה הי' כי חנו' חרותו היו מחרץ פולין כי סופי מוכיח על חתילתו דהיינו שקצלוהו צטרף ימיו להיות רב צמדירוס פולין וזה דבר ס. ח. ק. ס. צמס סעס להסוך הדבר הדצנים ומוריו הווחות צחו כולם מחס לאשכנז יהי זכרו לעד.

ונשאר לי עור להעיר חויה דצרים להצנת הענון צידן חצרון חמיוס חמר לכי חצרון העצור חיוס נתקנו צרוז כ"י צמבלה זו וחילו הן : צדף ב' צירוס החמישי עשרים יוס להדש תמוז" לפי חצרון העיצור התיקון הוא צירוס הרציעוי. צדף כ"צ צירוס החמישי שגעה ועשרים לירח תמוז" התיקון ג"כ צירוס הרציעוי. צדף כ"ר צירוס השלישי שגעה להדש מנחם" התיקון צירוס חמישי. סס. צירוס החמישי כ"ח מנחם" התיקון חר צירוס הששי חר כ"ז מנחם. צדף מ"צ צירוס השני חמישי להדש תמוז" התיקון צירוס השלישי. צדף מ"ו צירוס החמישי צ' דחל המועד" התיקון ח' ד חל המועד. וסס צסוך תחת ד' ח' ז"ל ח' ח' רת' ח' צ', ר' צ'. סס צירוס ג' כ"ח חשון" התיקון חר יוס ד' חר כ"ז חשון. סס כתב בשנת קר חק ח נתקבל סס לחצ"ד וצתוי"ט צחצות סרק ח' י"ד כתב מה סדרס בשנת הגדול בשנה התיח ונס סס כ' סרט זה והוא ת"ד לס"ק

תיקונים שהעורות לקמן צסוף החצור נס: חיס מדפוס גדול לדפוס קטן הנוכה' ומחמת מהיכרות המלחכה נסחורים סה, צעורת חספר הדפוס הנושמים סס חזה תיקונים: סורה ח' החת צדף צ' ז"ל ח'. סורה י"צ ת' צדף ז' ז"ל ב'. סורה י"ז ת' צדף צ' ז"ל ר'. סס סס ת' צדף ב' ז"ל ר'. סורה י"ח ת' צדף ד' ז"ל י"ג. סורה כ' ת' צדף ח' ז"ל י"ד. סורה כ"ח תחת צדף ר' ז"ל י"ח. סורה כ"צ ת' סס ז"ל כ'. סס ת' צדף ח' ז"ל כ"ג. סורה כ"ב ת' צדף י"ג ז"ל ל"ד. סורה כ"ד ח' צדף ט"ו ז"ל מ'. סס ת' צדף י"ז ז"ל מ'.

ועתה חיון לי חלח להתפלל חל חל שצמשים כי יתן חת רוחו עלי, וינרך חת חילי וסועל ידו ידעה חחלי יכורו דרכי שיסורו מעניות החכמים חולה וינרך חותי לרבלי רבל המלחכה חמר לסני מלחכת שמים להווח עוד סס סס יוס מברולי חכמים ז' עורה צתונוס ויחמר לחסורים חחו ולאסר צחמד הגלו חמן כה יתן ח' א"ד חמביא אל הדפוס.

מגלת איבה

הלא קראתי לזאת המחברת מגלת איכה כי היא כרמות
 מגלה הנקראה אגרת, תודיע המאורע ולכל אשר יקראה מגדת
 ומספרת, ככה גם המגלה הזאת לזרעי ולכל הקורא אותה
 תודיע ומדברת, את אשר קרה לי משונאי חנם ואויבי שקר וריב
 מהרהרת, בלשונם החדה וכבשוני שפתותיהם כחרב מדוקרת.
 עוד זאת להיותה כמו נהי וקנה, על כן שמה נאה לה ושפיר
 קאמינא, בקראי אותה מגלת איכה, כי ד' אותיות בתבה
 זו על אכל וקנות ירושלים אעיר, הלא המה ראשי תבות איכה
 ישבה בדרך העיר והקורא נעים אשר בצרתי לו צר זכות זה תעמוד
 לו להנצל מן המצר, אמן סלה:

יִיְהִי אֱוִי וְאֲבֹי יָלִיל וְקִנְה, נְהִי נְהִיִּיתִי בַּלִּיל שְׁלִמְחֻרְתּוֹ יוֹם שְׁלִישִׁי
 וְלִירַח הִיּוּ חֲמִישִׁי הוּא חֲדָשׁ חֲרִבִּיעִי, הִיּוּ יָד ה' שְׁלוּחָה עֲלֵי אֶךְ
 לֹא בְעִי כְּאֲשֶׁר אֲדַבֵּר בַּקְצֵרָה, וְהַכֵּל כְּאֲמַתָּה שֶׁל תּוֹרָה אִם אֲמַרְתִּי
 אֲסַפְּרָה אֶת כָּל הַתְּלָאָה וְהַצָּרָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָנִי בַּיָּמִים הָהֵם וּכְזֹמֵן
 הַהוּא, לֹא יִכִּילוּ כֻלְכֵּל כְּמַה נִּיּוֹרוֹת, אֶךְ רֵאשִׁי פִּרְקִים בְּקוֹצֵר מִלֵּין
 אֲגִידָה וְאֲדַבֵּרָה וְאֲכַתֵּב עַל סֵפֶר לְזֵרְעִי וְלְזֵרְעֵי זֵרְעִי עַד עוֹלָם. וְלִכֵּל
 קוֹרָא נְעִים אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה תְּהִיָּה לְעֵינַיִם, לִירָאָה אֶת הַשֵּׁם
 הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא, בְּרֵאוֹתוֹ שְׂאִין לְאָדָם לִיאֵשׁ מִן הַפּוֹרְעָנוֹת כְּדַבְּרֵי
 חוֹ"ל גַּם אִין לְשׁוֹם אָדָם לִיאֵשׁ מִן הַרְחָמִים, וּכְמַחֲז"ל אִפִּי חֲרִב
 חֲדָה וְכוּ' וְהֵם אֲמַת וְדַבְּרֵיהֶם צִדֵּק וְאֲמַת, וְזֶה הַחֲלִי, בְּעִזְרַת
 אֱלֹהֵי וְחֵי גּוֹאֲלֵי.

Vorwort des Verfassers.

Ich habe dieses Werkchen **מגלת איכה** Rolle genannt, weil es ein offener Brief an meine Nachkommen und sonstigen Freunde ist, in welchem ich ihnen berichte von meinen Erlebnissen und von den Unbilden die mir von Feinden, die mich ohne Ursache haßten, widerfahren, und was dasselbe zweitens traurige Schicksalsverhängnisse für mich enthält, also wirklich eine Erzählung meiner Leiden, eine **Klagevolle** und das Wort **איכה** auch die Anfangsbuchstaben des Klageliedes über die Zerstörung Jerusalems ist.

מגלת איכה ישבה כדרר הָעִיר

Es war der fünfte des Monats Tamus, an welchem der Monat des Sammers und bittersten Drangsals für mich begonnen; die Hand Gottes kam über mich und somit eine Reihe von Leiden, welche ich in diesen Blättern kurz und wahrheitsgetreu erzählen will; denn wollte ich alles erzählen was mich in jenen Tagen betroffen hat, so würden es viele Bogen nicht fassen. Daher ich, wie gesagt, jene Begebenheiten in der größten Kürze für meine Kinder und späteren Nachkommen aufzeichnen will. Ihnen und jedem andern Leser, möge diese Begebenheit auch eine Anregung sein, den ehrfurchtbaren Gott zu fürchten, nie sich vor göttlichen Heimsuchungen sicher zu halten, aber auch nie an Gottes Barmherzigkeit zu verzweifeln.

שלו הייתי בביתי ורענן בהיכלי אפרוני קהלא קדישא
פראג זה לי שמנה ועשרים שנה אשר בחרו אותי בתוך קהל ועדה
לדין ומורה שוה כאחד מן הגנורים במלהמתה של תורה, אשר על
פיהם נדין כל דבר הקשה והגדולה. מלבד זה לא פסקה ישיבה
מתוך ביתי ומעל שלחני מיום היותי לאיש, ושטח אחד מיוחד
בביתי יחדתי להם, שמה עשיתי משמרת למשמרת חבורות, יום
ולילה לא פסקי מגרסתם, ואנכי הייתי להם לראש ולעינים, גם כסף
וזהב רב היה לי, וספרים נחמדים מפז ומכתם לא חסרו לי דבר
השם יתעלה ה' בעזרי לחכר ספרים רבים, בילדותי חכרתי פירוש
על המאמר הברדשי הנקרא בחינת עולם. ס' צורת הבית
שחכרתי על בנין העתיד שבסוף נבואת יחזקאל. ובזמן ההוא
נתגלה ס' פרדס רימונים לחכם המקובל הגדול האלהי
מ"ה משה קארדיווירו זלה"ה. ויען כי רבים מהלומדים היו רגילים
לקרוא וללמד ס' רבינו בחיי מדי שנת בשנת, ובאשר גם אנכי
הייתי כאחד מהם, עוררני לכי לפרשו בעניני הקבלה ע"פ ספר הנזכר
וע"פ דברי בעל מגלה עמוקות וקבלת הרמב"ן שעל
התורה שהוא כתוב אצלי על קלף, ולא בא עדין בדפוס, וקראתי
לאותו החכור טוב טעם. ואחרי כן הוסיף לי השם יתברך שמו
לעזרני שחכרתי תוספות יום טוב על כל שתא סדרי משנה
המפוזרים ומפורסמים נתונים נתונים המה בכל תפוצת ישראל
מקצה עד קצה ממזרח ועד מערב, ואחר כן- חכרתי על רבינו
אשר מסדר ניוקין באור יפה, קראתי בשם מעדני מלך,
וכל אלה נדפסים ונפזרים.

והנה בחדש מ' חשון שפ"ה לפ"ק נבחרתי לר"מ ואב"ד
בק"ק ניקלשבורג הקהל הגדול לאלהים. האנשים היושבים
בתוכה, כלם אנשים ואנשי חיל, ישמרם השם ויוסיף להם כהנה
וכהנה. בשנה ההיא בחדש אדר נבחרתי לר"מ ואב"ד בק"ק ווינא
הבירה שכמדינת איסטרייך, עיר מלאה תושיה, בהכמה בעושר
ובכבוד, יוסיף ה' גם להם כהנה וכהנה. התקנות הגונות והיפות

Befrieden und glücklich lebte ich in meinem Hause zu Prag, dessen Gemeinde mich 28 Jahre hindurch zum Dajon und Schiedsrichter unter den hierzu tüchtigen Gelehrten mitgewählt hatte, nach deren Ausspruch die wichtigsten Angelegenheiten entschieden wurden. Nebstdem unterhielt ich eine bedeutende Talmudschule, für die ich einen Theil meiner Wohnung eingeräumt hatte, wo verschiedene Abtheilungen von Schülern abwechselnd Tag und Nacht unter meiner Leitung studirten. Auch hatte ich ein bedeutendes Vermögen, eine Sammlung kostbarer Bücher und manches Geräth von Gold und Silber. Unter göttlichen Beistand hatte ich zu jener Zeit folgende Schriften verfaßt:

In meiner Jugend verfaßte ich eine Erklärung des *בחינת עולם* von R. Jedaia Bedraschi. Ferner das Buch *צורת הרבית*, eine Erläuterung des dem Profeten Hesekiel (Kap. 40) im Traume vorgestellten einstigen Tempels. Zu jener Zeit erschien das Buch *פרדס רימונים* von dem berühmten Kabalisten Moses Cordowari; mit Hilfe dessen kabalistischer Ansichten verfaßte ich einen Kommentar zu dem berühmten Buche des R. Bachai bar Ascher wobei ich auch das Werk *מגלה עמוקות* und die kabalistische Bibel-Eregese des Moses Nachmanides, welches ich in Manuscript, auf Pergament geschrieben, besitze — welches aber bis jetzt nicht gedruckt worden ist — zu Grunde legte.

Alsdann verfaßte ich das Werk *ט"ו תוספת* über die ganze Mischna, ein Werk, das fast in allen Ländern verbreitet ist. Ferner schrieb ich eine Erklärung zu *רבינו אשר* über den talmudischen Traktat vom Schadenersatz, die ich unter dem Namen *מערני מרך* herausgab. Auch diese Schrift ist gedruckt und viel verbreitet.

Im Jahre 385 (1624) wurde ich von der Gemeinde Nikolsburg zum Rabbiner erwählt. Eine Gemeinde tüchtiger gelehrter Männer, Gott schütze und vermehre sie! — In demselben Jahre im Monate Adar aber, wurde ich zum Rabbiner der Gemeinde Wien, der Residenz von Oesterreich, einer durch Weisheit, Reichthum und Ehre ausgezeichneten Stadt, erwählt. Auch sie möge der Herr segnen und mehren! Die zweckmäßige Gemeinde-Ordnung die ich stiftete und die Statuten, die unter meiner Leitung festgesetzt wurden, sind allbekannt. Denn früher wohnten die dortigen

אשר תקנתי ועשיתי להם, נודעים לכל, כי אז לקהל אחד
 התיחדו, תחת אשר לפנים בישראל, היו דרים בין הנכרים כל
 אחד עדר עדר לבדו לא היו באסיפה אחת, עד שאדונינו הקיסר
 ירום הודו נתן להם מקום מיוחד מחוץ לעירו, גם בית הכנסת
 בנוי לתלפיות וכל צרכי המקום לעניני המחל והיהודים, הם היו
 נחשבים בעיני, וכן הייתי בעיניהם:

כחדש שבת שפ"ז לפ"ק נבחרתי לאב"ד בק"ק [פראג עיר
 גדולה לאלהים ולהיותי שם כבר כאמור למעלה בחרתי להסתופף
 ולישב שמה, עם היות רצון אנשי ק"ק ווינא להרבות לי מוהר
 ומתן עם הוספת כבוד גדול, לא נשאני לבי כי אם לפראג דוקא.
 ואחר ימי הפורים האלה נסעתי מק"ק ווינא בכבוד גדול ומתנה
 מרובה שכבודוני הקהל, מלבד יחידים, כי המה ראו את המראה,
 ויראו את עבודתי אשר עבדתי אותם בלב שלם, והיתה פרידתי
 מהם בלוייה גדולה, ובדמעות זולגות מהם וממני כדרך האב
 והכנים בהפרדם זה מזה. באתי לפראג באיזה ימים לחדש ניסן
 קבלוני בכבוד גדול, וכל פרנסי ומנהיגי הקהלה יצ"ו באו לקראתי
 כמהלך יום, מלבד יהידי סגולה שנסעו לקראתי מהלך כמה ימים
 ולנו עמי לינות הרבה. וכמו חצי שנה אחרי כד, קבלוני עליהם
 גם לראש ישיבה, ובעזרת השם יכלתי להנהיג גם שניהם. שם
 חברתי ספר מלבושי יום טוב על סדר ארבעה טורים, וזכיתי
 לחדפים חלק אחד מספר רבינו אשר עם שני החבורים הנזכרים.
 והנה מסכות המלחמות הגדולות שהיו כמו עשר שנים
 בפיהם המדינה על כי יושביה מרדו בהק"רה פערדינא נדום
 אשר מיד אחר מות הקיסר מאטיאוס מלכו מלך אחר את הדוכס
 פרידריך שהיה אהר מדוכסי הברירה וגם משנחו הנקרא פלטינוס
 ולא השלים שנתו כי שנה אחת במלכו, שלח עליו הקיסר
 פערדינאנדרוס רכב ופרשים כמו תשעים אלף, וכו את מהנחו
 על הר הלכן אשר סמוך לעיר רבתי פראג ויגרשהו מעל הארץ
 ועזריו לא עמדו כנגדם, וחזרו לכבוש המדינה ומטרפולין פראג.

Juden zerstreut in allen Straßen; nun aber hatte der Kaiser unser Herr ihnen einen besondern Ort angewiesen, und ihnen eine prächtige Synagoge und andere Häuser für Gemeindef Zwecke zu erbauen gestattet. Wie ich diese Gemeinde hochachtete, so wurde auch ich von ihr geachtet.

Im Monat Tebeth 387 (1627) wurde ich zum Rabbiner der berühmten Gemeinde von Prag gewählt, und da ich von frühester Zeit her mich der Achtung dieser Gemeinde erfreut hatte, zog ich es vor, dahin zu gehen. Wiewohl die Gemeinde von Wien durch Ehrenbezeugungen und Geldspenden mich zu behalten suchte, trug mich mein Herz dennoch nach Prag, wohin ich wirklich im Monat Adar abging. Wien begleitete mich mit großen Ehrenbezeugungen, die Gemeinde sowohl als auch einzelne Familienväter beschenkten mich reichlich, sie wußten und erkannten, wie treu ich ihnen gedient hatte. Meine Trennung von ihnen geschah unter großer Begleitung. Thränen wurden von ihnen und von mir vergossen, als wenn ein Vater sich von seinen Kindern trennte.

In Prag, wo ich einige Tage im Monat Nissan ankam, wurde ich mit großen Ehrenbezeugungen empfangen. Die Vorsteher der Gemeinde kamen mir eine Tagereise entgegen; einzelne Familienväter reisten mir sogar mehrere Tagereisen entgegen.

Sechs Monate darauf wurde ich zum ראש ישיבה (ersten Lehrer) gewählt und durch Gottes Beistand konnte ich beiden Aemtern Genüge leisten.

Dort schrieb ich das Buch מלבושי י"ט, nach der Ordnung der טורים, wovon jedoch nur ein Theil gedruckt worden ist.

Zu jener Zeit fuhr ich fort den Kommentar über רבינו אשר, unter dem Namen מלבושי נולך zu schreiben.

Da die Einwohner von Böhmen sich gegen den Kaiser Mathias und seinem Nachfolger Ferdinand den Zweiten empört hatten, entstand ein Krieg, der zu dieser Zeit bereits zehn Jahre dauerte. Sie hatten nämlich, gleich nach dem Tode des Kaisers Mathias, den Kurfürsten Friedrich von der Pfalz zum König von Böhmen erwählt, der aber von Ferdinand in der Schlacht am weißen Berge bei Prag besiegt wurde, 1619. In Folge dessen zogen die Sieger in Prag ein, dadurch entstand Hungersnoth, Kriegeslasten häuften sich und der Nahrungsstand sank. Die Gemeinde war

מסכות המלחמת הגדולות תמיד על העיר פראג, הפרנסה היתה מתמעטת, וההוצאות המסים והארנונות נתרבו, אשר בגלל זה הוצרכו אנשי הקהלה לחלואות רבות ברווחים גדולים. ובהגיע תור והעת זמן פרעון, רבתה המחלוקת בישראל בענין הסכומות ונתפרדו הלבבות, הקרובים נעשו רחוקים, וקשרו קשרים בסתר, ויש מהם אף גם בגלוי, וכל העמל שעמלתי לקרבם בפה רך ובקשה, כל זה לא הועיל כמו שאהז"ל כד משלם כולי ושלמה המלך אמר וכסה קלון ערום ע"כ לא אשא על שפתי שמות האנשים החטאים בנפשותם, ימחו מספר החיים, והשם יתעלה יכפר בעד כלם, ויהי שם ה' מבורך לעולם אמן ואמן.

כאשר ספרו לי גם דוהירוני לאמר קשרו קשר על המנהיגים וגם עליך, לא האמנתי, יען וביען כי ידעתי כי לא עשקתי ולא הרעותי לשום אדם, ומשפט מעוקל לא יצא מתחת ידי, ועולה לא נמצא בי. אך אנכי תולעת ולא איש הלא גם במלך דוד מצינו שהיו לו שנאי חנם ואויבי שקר, על אחת כמה וכמה אני השפל והכזוי אשר איננו כדאי והגון להזכר ולהפקד בזכרון שם אדונינו המלך דוד עליו השלום.

והנה בשני בשבת, ארבעה לחדש הרביעי שפ"ט לפ"ק לעת מנחת ערב בא אלי איש יהודי אחד, ומענה בפיו שהשר הקיסר שופט שאלתו אודותי, והאם אני בכיתי? כי יש לו דבר סתר אלי. והאיש ההוא ענתו לא ידעתי אולי הוא בבית המדרש או לומד בישיבה כדרכו. עוד זאת מה לו לאדוני לילך אליו אם רצונך הנני אומר לו שתחפץ דבר עמו, אזי יבא הרב לבית אדוני לשמוע דבריך. ויען הקיסר שופט לא, אני אלך אליו בעצמי. עד כאן סיפר לבני היהודי. כשמעי אלה הדברים נכהלתי והלכתי לבירת הכנסת, ובצאתי הביתה הבאתי אלי ראשים וטובים וספרתי לפניהם המאודע. בתוך כך בא הקיסר שופט בעגלת צב לבית יהודי אחד סמוך וקרוב מול ביתי, והתמהמה

in die Nothwendigkeit versetzt, zu einem hohen Zinsfuß Kapital aufzunehmen. Als nun die Zeit der Rückzahlung herannahete, entstand Zank in Betreff der Repartition. Die Gemüther wurden getrennt, selbst Freunde entzweieten sich. Heimlich und öffentlich wurden Parteien gebildet. Alle Mühe die ich mir gab die Gemüther zu beruhigen und zu vereinigen, war vergeblich. Wie die Weisen im Talmud richtig bemerken: Wo die Noth eintritt, ist auch Zwietracht nicht fern. —

Salomo sagt jedoch (Sprichw. Kap. 12, Vers 16.): der Kluge bedeckt das Schändliche; daher ich auch die Namen jener Sünder nicht nenne. Unter den Lebenden möge ihr Namen nicht gedacht werden. Gott aber, dessen Name in Ewigkeit gepriesen sei, wolle ihnen allen vergeben!

Als mir hinterbracht wurde, es bestche eine Verschwörung gegen die Gemeinde-Vorsteher und mich selbst, war ich weit entfernt es zu glauben, indem ich mir bewußt war, Niemanden beleidigt zu haben. Wie konnte man so das Recht verdrehen? Konnte man mir doch nichts Arges vorwerfen! Doch wie vermessen dachte ich Armer! Hatte doch der König David Feinde und Widersacher, deren Haß er gewiß nicht verdient hatte; und wie sollte ich mir einbilden allgemein beliebt zu sein, ich, der ich kaum werth bin, den Namen jenes großen Königs zu erwähnen!

Es war am Montag Abend am vierten Tag des vierten Monats (Juli 1629), als ein Jude zu mir kam, um mir zu melden, daß der kaiserliche Richter ihn befragt habe, ob ich zu Hause sei; er habe in wichtigen Angelegenheiten mit mir zu sprechen. Dieser Berichterstatter sagte mir ferner, er habe geantwortet, daß ich wahrscheinlich im Lehrhause (בית המדרש) oder mit andern Schülern beschäftigt sei; er wolle mir jedoch mittheilen, daß er mich sprechen wolle, so würde ich gewiß zu ihm kommen; worauf aber jener erwiedert habe: nein, ich werde selbst zu ihm gehen. Diese Nachricht erschreckte mich; doch ging ich in die Synagoge zum Gebet.

Von dort lud ich die Vorsteher zu mir ein und erzählte ihnen diesen Vorfall. Während wir noch sprachen, fuhr der kaiserliche Richter vor dem

שם כמו שעה בלילה, ואז בא לביתי שהייתי דר בו, ושלח
 לבירת החורף לשאול הרשיון ממני לבא אצלי החררה, אני
 והאלופים ראשים וטובים שבאו עמי לביתי כשהלכנו מב"הכ
 אמרו יבא, כבואו הושיט ידו לכל אחד מאתנו בסבר פנים יפות
 וכבר הכנותי שתי כסאות, הוא הושיב אותי לימינו, וישב הוא
 לשמאלי — שהה אצלינו בספורי דברים אחת הנה ואחת הנה,
 אחר זה אמר אלי הארון, דבר סתר יש לו לדבר עמדי, הלכתי
 עמו לחרר לפנים מן החרר, להחרר שהי' מיוחד ללמודי.
 ובהיותי שכבר נודעתי ע"פ מכתבים מק"ק ווינא בו ביום,
 שהקי"רה צוה למשנהו שבפראג להוליכני לעיר וויז בכבלי ברזל,
 לזאת כשבא אלי ביהדות ואמר דבר סתר יש לו אלי, הרגשתי
 הענין הלו, השבתי, יגיד נא הארון דבריו אלו בבית הקצין
 והראש כ"ה יעקב בת שבע הנקרא יעקב שמילוש ז"ל. ביקש
 הוא ממני לשבת אצלו במרכבתו עד בית הקצין הנ"ל, עניתיו
 ירכב נא אדוני במרכבתו עד בית הקצין הנ"ל, ואני אתנהלה
 לאטי ברגלי, למען שלא יהי נראה כחברותא (ובאמת יגרת
 שלא יקרני כמעשה סבא דבי אתונא פן יוליכני אל בית הצינוק
 והמהפכת, ולא לבירת הקצין הנ"ל) ויען ויאמר גם אנכי אלך
 ברגלי לבית הקצין הנ"ל לכבודו. וילכו אתנו הראשים והטובים
 יצו, וגם שם הושב אותי לימינו, ושחה ג"כ קצת בספורי דברים,
 אחר כך אמר בלשון לעז אל הקצין הנ"ל שילך עמו החררה,
 ובכואם שמה, אמר הקיסר שופט, צר לי מאד אין לי פה להגיד
 להרב רוע ענינו, יען בעיני הוא איש טוב, אגיד הדבר ההוא
 לאדוני, והוא בחכמתו יסבב להגיד להרב למען לא יהי נבהל
 כלה האי; ואלה הדברים אשר דבר אז להקצין הנ"ל, הקיסר
 צוה למשנהו במכתב לאמר שיתפס ארז הרב בכבלי ברזל,
 ובשמירה מעולה יוליכהו אסור בזיקים לווינא, וכבר מוכנים
 בביתו הברזל ויו"ד שומרים, ועלי צוה המשנה להביא את
 הרב לביתי בעוד לילה זה, ויחרד הקצין הנ"ל חרדה גדולה

Hause eines benachbarten Juden vor, und verweilte dort bis eine Stunde in die Nacht. Alsdann kam er in mein Haus und ließ mich anmelden. Als ich ihn zum Sitzen einlud, setzte er sich mir zur Linken, nachdem er den Anwesenden jedem die Hand freundlich gereicht hatte. Wir unterhielten uns von verschiedenen Dingen; alsdann sagte er zu mir, er habe mir etwas unter vier Augen zu sagen. Ich führte ihn in mein Studierzimmer. Da ich bereits aus Wien benachrichtiget war, daß der Kaiser den Befehl gegeben habe, mich in Ketten nach Wien zu bringen, kam ich dem Richter zuvor und ersuchte ihn, mir seine Mittheilung im Hause des Gemeindevorstehers Jakob Schmilas (עבד בר אפר'י) zu machen. Er lud mich ein, mit ihm dahin zu fahren. Ich lehnte das aber anscheinend aus Bescheidenheit ab und versprach zu Fuß dahin nachzukommen, eigentlich aber fürchtete ich sofort abgeführt zu werden. Der kaiserliche Richter aber zog es vor, mit mir zu Fuße in jenes Haus zu gehen. Wir gingen begleitet von den eben bei mir anwesenden Vorstehern, auch dort ließ er mich zur Rechten setzen und unterhielt sich einige Zeit. Endlich forderte er den Herrn Schmilas auf, mit ihm in ein anstoßendes Zimmer zu gehen, wo er ihm Folgendes sagte: Ich habe das Herz nicht, dem mir als brav und rechtschaffen erkannten Rabbiner das traurige Schicksal zu verkünden, welches ihm bevorsteht. Der Kaiser hat dem Statthalter die schriftliche Ordre zugesandt, den Rabbiner in Fesseln nach Wien zu schicken. Zehn Mann zur Begleitung sind bereit, ihn abzuführen. Ich aber habe den Befehl, den Rabbi noch heute Nacht in das Haus des Statthalters zu bringen. Erschrocken flehte Herr Schmilas, daß er ihm gestatten möge, zwei von den Vorstehern an den Statthalter abzuschicken, um Milderung oder Aufschub zu erhalten. Der Richter gestattete dieses mit dem Bemerkten, daß er

ונבחה. השיבו, נא אדוני! אל ימהר, אנכי אשלח מן הראשים
 אל המשנה לבקש ולהנן על הדבר הזה, והשיב כן תעשה כאשר
 דברת, ואני אשב פה גם כל הלילה עד אשמע תשובת המשנה
 וילכו הראשים הלא המה מו"ה דוד לוריא והר"ר הענא ור'
 ישראל וויזלס. והנה דירת השר המשנה היה במקום קטן מעבר
 לנהר עלבע שבפראג, כבואם לפני החצר, היה הארמון סגור
 ומסוגר מפני אישון לילה, כדפקם על הדלת, אין קול ואין עונה
 מפני גודל תרדמת האשמורה הראשונה שנפלה עליהם. בכל
 זאת, לא חזרו המשולחים. ושוב שנית דפקו בכח, עד שהחדרן
 מהשר אשר עליו השמירה אותו הלילה, למען לנעור לפני חדר
 משכב הארון המשנה, היא שמע קול ההדפקה, ושקף בעד
 החלון אליהם, ויאמר מה לכם שאתם דופקים כל כך? הלא
 אתם ראיתם וידעתם שכלם ישינים, ואין לעורר ואין להקיץ
 ויבקשו אותו לפתוח להם, כי המה ראשי עם ישראל, משולחים
 אל הארון שר המשנה בדבר נחוץ; בפתחו הפתח, בקשוהו
 שיהי' הוא מעורר ארת השר, ושיאמר אליו ראשי עם ישראל
 צריכים דבר עמו מפני סכנת נפשות. אז הלך לחדר משכב
 השר עם נר דולק לפני ממתו, עד הקיצו ואמר לו, ראשי עם
 ישראל משולחים אל אדוני, ומבקשים דבר עמך, באמרם מפני
 סכנת נפשות. ויאמר, יבואו. כבואם נפלו לפניו אפים ארצה
 ודברו, אדונינו שלח את הקיסר שופט לתפוס את הרב ולהוליכו
 אסור לווניא עם שמירה גדולה, אנחנו אנה נוליד את חרפתינו?
 כי יאמרו לנו מדר, הלא כי הוא זה הגדול שבהם, אין זה כי
 אם מפני שמרדו היהודים בהקיסר גלל כן הגדול שבהם נתפס —
 ובכל עיר ועיר בשמעם דבר זה ישלטו ידם ביהודים אשר תחת
 ממשלת אדונינו הקיסר יר"ה, ולהקיסר בעצמו ירע הדבר. לכן
 שאלתינו ובקשתינו לעזוב את הרב שיסע בעצמו לווניא לעמוד
 לפני מי אשר יצוה אדונינו, ואנחנו ערבים שימהר לעשות
 כפמורת אדונינו ויצו השר להחדרן שלו לתת לו מכתב הקיר"ה,

allenfalls die ganze Nacht hier verweilen wolle, bis Antwort von dem Statthalter ankommen werde. Die Wohnung des Statthalters aber war auf der Kleinfseite jenseits der Elbe. Als nun die Abgeschickten vor dem Hof ankamen, war alles verschlossen. Ihr Anklopfen wurde nicht gehört, da alles im ersten Schlafe lag. Endlich wurden sie von dem Kammerdiener des Statthalters, der die Wache hatte, gehört. Er öffnete ein Fenster und fragte nach dem Begehr der Poehenden. Als sie sich als Gemeinde-Vorsteher zu erkennen gegeben und bemerkt hatten, daß sie den Statthalter in einer dringenden Angelegenheit sprechen wollten, öffnete er ihnen. Nun baten sie ihn, den Herrn zu wecken und ihm zu sagen, daß ihre Angelegenheit das Leben eines würdigen Mannes betreffe. Dies richtete der Kammerdiener aus, und sie wurden vorgelassen. Sie warfen sich ihm zu Füßen und stellten ihm vor: nicht nur, daß die Verhaftnehmung ihres Rabbiners ihnen zur Schmach gereichen würde, sondern auch die traurigen Folgen die dies Verfahren für andere israelitischen Gemeinden haben dürfte. Diese Begebenheit, sagten sie, würde in allen Staaten des Kaisers die Meinung verbreiten, die Juden hätten sich gegen den Kaiser vergangen, daher man vorläufig den Geachtetsten unter ihnen festgenommen. Die Folgen die daraus entstehen könnten, dürften selbst dem Kaiser unlieb sein. Wir bitten nun, setzten sie hinzu, dem Rabbi zu gestatten, daß er allein nach Wien reisen, und sich dort vor dem ihm angewiesenen Richter stellen dürfe. Wir aber bürgen dafür, daß der Rabbi sofort den Befehl des Kaisers vollziehen werde. Hierauf ließ sich der Statthalter den kaiserlichen Befehl in Betreff dieser Angelegenheit von seinem Kammerdiener reichen und las ihnen denselben vor. Alsdann sagte er zu ihnen: Geht nach Hause und kommet morgen wieder. Ihr hastet mir dafür, daß der Rabbi diese Nacht nicht

וקרא הפקודה לפניהם, ואמר: שובו לכם לכיתכם לשלום,
 ולמחר שובו אלי ואשיבכם דבר, וזה הלילה הנני נותן לכם את
 הרב על ערבות שלכם שלא יכרה מפה, ולהקיסר שופט תאמרו
 בשמי שילך לביתי, ומחר יבא עמכם אלי. למחרתו שבו הראשים
 והטובים כפי פקידת השר המשנה עם הקיסר שופט, ויצו על הקיסר
 שופט שיקבל הערבות מהראשים והטובים עבור הרב, שתוך ששה
 ימי יהיה בווינא ויעמוד לפני השר הקאנצלער הפנימי, ואם לא יהיה
 הרב שם לזמן המינבל יענשו בסך עצום, וגופם וממונם נתונים
 נתונים תחתיו, וכן נעשה פתגם הדבר. יזכרם אלהים לטובה
 על כל הגמול אשר גמלוני כל טוב. ביום ג' ה' תמוז נסעתי.
 כחצות יום הראשון אשר לאחריו יום הששי המדובר,
 באתי לווינא. ואתי עמי בחרו לשלוח את הקציץ הריר הענני
 הנ"ל לצורך השתדלות. הלכנו בו ביום לארמון הקאנצלער
 ואיננו. למחרתו עמדתי לפניו, דבר אתי קשות בשם הקיר"ה
 על דבר הספר שדפסתי עם שני החכורים מעדני מלך ולחם
 חמודות איך שהוגד להקיר"ה. שכתבתי בהם נגד דתם
 ואמונתם ודברים אשר לא כדת. והרבה להפליג מאד. עניתיו
 חלילה לעבדך מעשות כדבר הזה, הלא כל הספרים שלנו
 מלאים ומדברים מענין חבור התלמוד שצותה עליו התורה
 תורת משה ושהוא הדת שלנו, ופירוש התורה שבכתב שצוה
 הש"י וגזר עלינו, שהם זרות על עובדי כלבים ומזלות ועליהם
 סובבים דברי התלמוד וכל החכמים ומחברי ספרים מאז
 שנתחבר התלמוד מחוייבים שלא לסור מדבריו. ואין מן
 הצורך להאריך בהדברים שדבר אלי השר, והתשובות שהשבתי
 אך כלם היו בענינים הנוגעים אל הדת. לא כאשר שמעתי
 אומרים שמפני שם הספר שקראתיו מעדני מלך היתה
 עלי חמת הקיזר, לא מן השם הוא, כי לא היה מאומה.
 מזה הדבר, ועד אמת תמצא להלאה. ככלות הדברים אמר
 אלי הכבד ושכב בבית אכסניא שלך ולא תלך אנרה ואנה

entfliehen werde! Dem kaiserlichen Richter könnt ihr sagen, er möge sich nach Hause begeben und morgen mit euch zu mir zu kommen. Am andern Morgen kamen also die Gemeinde - Vorsteher in Begleitung des kaiserlichen Richters. Es wurde nun von demselben auf Befehl des Statthalters ein Protokoll aufgenommen, demnach sich die Vorsteher verpflichteten, mit Leib und Gut dafür zu haften, daß ich binnen sechs Tagen in Wien sein werde, woselbst ich mich vor dem Reichs - Kanzler zu stellen hätte. Gott gedenke jenen Männern, was sie an mir gethan haben! Dienstag den fünften Tamus reiste ich von Prag ab, und den folgenden Sonntag langte ich in Wien an. Man hatte den Herrn Henoch mir zum Beistand mitgegeben; mit diesem nun ging ich an demselben Tage noch in den Ballast des Kanzlers, der jedoch abwesend war.

Als wir ihm am folgenden Morgen vorgestellt wurden, fuhr er mich hart an und eröffnete mir, ich sei beim Kaiser verklagt, daß ich in meinen beiden Schriften לחם חמורה und מעדני מלך Ungeziemendes gegen die christliche Religion geschrieben hätten; worauf ich erwiederte: es sei fern von mir in den berührten Schriften die christliche Religion besonders gemeint zu haben. In allen unsern Schriften werden Gegenstände erörtert, die sich auf Erklärungen des Talmuds gründen, und wenn in diesem von fremden Religionen die Rede ist, so betreffe es immer die Heiden und besonders Götzendiener aller Art. Es ist unnöthig der weitem Unterredung mit dem Kanzler zu erwähnen. Doch war Obiges der Hauptgegenstand. Es ist ein Irrthum, wenn behauptet worden ist, der Kaiser sei erzürnt gewesen, daß ich eine meiner Schriften מעדני מלך genannt habe, was in der Folge noch klarer hervorgehen wird. Endlich befahl er mir im Namen des Kaisers bei harter Ahndung mich nicht aus meinem Quartier zu entfernen. Als ich ihn um sein Fürsprache bat, erwiederte er: daß es eigentlich der Wille des Kaisers gewesen wäre, mich sofort in gefängliche Haf-

החוצה, בעונש גוף וממון, כי כן נצטויתי מפי הקיר"ה. בהתחנני לפניו ענה ואמר שרצון הקיר"ה היה לתופסי רמיכה לבירת הסוהר אך הוא המליץ ובעדי לבלי רת אותי בבית האסורים, ואמר עוד אלי שלפני הקומיסיאהן יודעי ספר ולשון היהודים ינתן הדבר, והמה ישיבו להקיר"ה כהווייתן כאשר הם מבינים, ואיך המצא ימצא הדבר בעיניהם.

ביום הראשון שבעה עשר בתמוז אחרי שכבר ישנו הקומיסיאהן הנזכרים בא אלי שופט העיר השני וב' שוטרים עמו, וכידו כתב מהקאנצלער בשם הקיר"ה להוליכני לבית האסורים מקום אשר הייבי מיתות אסורים שם, והוא בבית השופט הגדול שבעיר, ואחר התחנה והבקשה הניח מעלי השוטרים, לבד הוא הלך אתי עמי רבים מהיהודים הנכבדים וחשובי העיר הלכו גם הם עמדי, ודברו על לבי לאמצני ולחזקני. כתפיסה ההיא ישבתי כל היום ההוא וכל הלילה עד יום המחרת, ולא עזבו שום יהודי לדבר עמי שם, אף גם בין האשנב. והשם יתעלה הטה חסדו עלי, שכל האסורים שם נהגו בי כבוד לשרתני בכל יכלתם כל אחד ואחד. למחרת נתן לי השופט הגדול חדר מיוחד בכיתו למעלה, והניח לבא אצלי החדרה כל איש יהודי שהוא מהחשובים והיקרים. ביום השלישי פעלו השתדלנים להוציאני מן הבית הזה ולתתני בבית הסוהר אשר אסירי המלך אסורים, בתוכו הייתי ברוחה, כי שם רחי לי מטה שלחן כסא מגורה, והבית ההוא ברחוב אשר כיפת היהודים שמה, ולא חסרו יהודים ממני תמיד משבת עמדי ולדבר אל לבי. גם שר בית הסוהר, הטה חנו עלי, לא אצל ממני דבר מכל אשר תשאל נפשי.

ביום החמישי ועשרים יום לחדש תמוז הושיבו הקומיסיאן, נקראתי לעמוד לפנייהם, התחלת דבורם שאלוני על מה ולמה הפלגתי בשבחה הגמרא בהקדמתי, אהרי שכבר נשרף בגזירת האפיפור. והלא כל הקיסרים מחוייבים לשמוע בקול

zu bringen; er aber habe mir die Gunst erbeten, in meiner Wohnung bleiben zu dürfen. Uebrigens werde der Kaiser meine Angelegenheit einer Kommission von Sachverständigen vorlegen, nach deren Ausspruch entschieden werden soll.

Sonntag den siebzehnten Lamus hatte sich die erwähnte Kommission versammelt. Da erschien der zweite Stadtrichter, begleitet von zwei Gerichtsbedienten und wies mir den Befehl des Kanzlers vor, mich nach dem Kriminal-Gefängniß zu bringen. Auf inständiges Bitten wurden die Gerichtsbedienten entlassen und nur der genannte Stadtrichter begleitete mich. Viele der Geachtetesten der jüdischen Gemeinde begleiteten mich ebenfalls und sprachen mir Trost ein. In jenem Gefängnisse, wo es keinem Juden gestattet war, auch nur durch das Gitter mit mir zu sprechen, blieb ich bis zum andern Morgen. Gottes Gnade waltete aber, daß sämtliche Gefangene mich mit Achtung behandelten und sich beeiferten mir gefällig zu sein. Am folgenden Morgen wurde mir von dem Oberrichter ein besonderes Zimmer eingeräumt und die geachteten Gemeinde-Glieder durften mich besuchen. Am dritten Tage wurde bewirkt, daß ich nach dem Staatsgefängniß gebracht werden durfte, wo ich denn allerdings alle Bequemlichkeit hatte. Dieses Gebäude befindet sich in der Straße, wo die Juden ihre Waarenladen hatten. Diese besuchten mich auch öfters um mich zu trösten. Auch der Gefangenwärter versagte mir nichts von allem was ich verlangen konnte.

Am fünf und zwanzigsten desselben Monats wurde ich vor die Kommission gefordert. Die erste Frage war: Warum ich in der Vorrede zu einer meiner Schriften den Talmud gepriesen hätte, der auf Befehl des Papstes verbrannt worden sei, welchem doch die Kaiser gehorchen müßten. Hierauf erwiederte ich: ich habe die Lehren des Talmuds meinen Religionsgenossen angepriesen, für die er in so fern wichtig ist, als er die

גזרותיו? השבתי לבני עמי הגדתי השבתי והלל שהם מוכרחים
 לשמוע כל דברי הו"ל שהוא עיקר התורה. שאלוני שוב מדוע
 כתבתי נגד דתם? כמו השאלות אשר שאלני הקאנצלער,
 השבתי גם כן כתשובתי אליו. פטרוני מהם לשוב אל מקומי
 בית האסורים שהייתי שמה.

ביום החמישי שבעה ועשרים לרח תמוז בא פסק
 הקיזר אלי בזה הנוסח, אם היות שעל פי מענה מהקומיסארהן
 הי' הדין הרויז משפט מות, אכן מפני שהקיזר הוא ואבותיו מלכי
 חסד הנה על כן התחסד עמי לתת פדיון נפשי שנים עשר אלף
 רייכס טהאלער במזומנים, מבלי שום הרהבת זמן תשלומין,
 גם הספרים האלה יבערו מן העולם. ואם מאן אמאן לתת
 הכסף הנ"ל אזי אין מקום לשום חסד כ"א לקבל עונשי עונש
 מות. אני בעניי הכינותי כתב בקשה, שקוריין צופליגאציאהן לאמר
 הנני מתנפל אפים ארצה, להודות על כל החסד אשר עשה
 עמי הקיזר להחיות את נפשי, אמנם כן ידע הקיסר שהוא
 כאומר על מנת שתעלה לרקיע או על מנת שתבליע מגד
 בת מאה אמה ולא האבין לי מפני המלשינים אשר הלשינו
 מאד והם הפליגו בעשרי.

ביום השבת י"ח מנחם אמר הקאנצלער אל השתדלן
 בשם הקיזר ה' כדברים האלה. אם לא יתדעה ברצוי כסף זה,
 אושיבהו מבית האסורים שישב שם בתחלה, ומשם יוליכהו
 לשלשה פלטראות שבעיר ווינא ויפשיטוהו ערום, ויכוהו בשבט
 מוסר בכל אחת, ומשם יוליכו אותו לס"ק פראג, וגם שמה
 יפשיטוהו ויכוהו בשלשה מקומות, למען יהיה לבו ולקלון
 לכל בית ישראל אשר לא נעשה כדבר הזה מיום גלות ישראל
 מעל אדמתם. כי מה יאמרו הרואים בראותם החרפה הגדולה
 הנעשה להרב הגדול שבהם שבעיר הגדולה מכל העירות
 ואשר שם עם רב מישראל? ויפלו השתדלנים על פניהם
 ויאמרו הלא אין ביכלתנו לקיים גזרות הקיזר בפדיון גדול כזה;

Traditionen und Erklärungen der Schrift enthält. Dann wurden mir ungefähr dieselben Fragen vorgelegt, die mir bereits von dem Kanzler vorgelegt worden waren. Sie erhielten dieselben Antworten, worauf ich entlassen und in mein Gefängniß zurück gebracht wurde.

Am 27. desselben Monats erhielt ich folgendes kaiserliches Urtheil: „Nach dem Urtheil der Kommission hätte ich, von Rechtswegen den Tod verdient. Aus angeerbter Gnade und Milde Seiner Majestät aber, soll auch mir Gnade wiederfahren, daß ich nämlich mein Leben mit der Summe von zwölftausend Rthl. ablösen, die gleich bezahlt werden müssen; meine Schriften aber sollten verbrannt werden. Im Falle aber, daß ich mich weigere die Summe sofort zu bezahlen, so habe es bei der ausgesprochenen Todesstrafe sein Bewenden.“ In dieser Noth reichte ich eine Bittschrift beim Kaiser ein, worin ich zuvörderst für die kaiserliche Gnade dankte, die mir das Leben schenkte. Ich stellte jedoch vor, daß mir das Leben unter Bedingungen geschenkt worden sei, die ungefähr lauteten: Dein Leben sei dir geschenkt, mit der Bedingung, daß du zum Himmel fahrest, oder: mit der Bedingung, daß du ein hundert Ellen langes Rohr verschlingest. Es wurde mir jedoch nicht geglaubt, da Juden ausgesagt hatten, daß ich bedeutenden Reichthum besäße.

Am Sabbath, am 18. desselben Monats, sagte der Kanzler zu einem, der sich für mich verwendete (הרשק), im Namen des Kaisers, folgendes: Wenn sich der Rabbiner zu der Einzahlung der festgesetzten Summe nicht verstehe, so muß er wieder zurück in das Gefängniß, wo er zu Anfang gewesen ist. Von dort soll er an drei öffentliche Plätze geführt, und an einem jeden derselben auf nacktem Leibe gegeißelt werden; alsdann soll dasselbe mit ihm in Prag geschehen. Dies sei zwar nicht geschehen, so lange die Juden sich im Exil befinden, aber eben darum solle es Statt finden, damit es allen Juden zur Schmach gereiche, daß solches einem Rabbiner der größten Gemeinde Israels wiederfährt.

Hierauf fielen diejenigen die sich für mich verwendeten, ihm zu Füßen und stellten ihm vor, daß es unmöglich sei den Willen des Kaisers in Betreff der großen Geldstrafe zu erfüllen. Der Kanzler aber erwiederte: eure

ויען ויאמר הלא מבני עמכם האומרים שהוא עשיר גדול, עד
 שזה הפדיון איננו עולה לחמשת ערכו, התחננו אליו לאמר
 שהם יודעים באמת וכאמונה כי שקר הם דוברים. ויען שנית,
 שובו אלי אחר, אנכי אדבר עם הקיזר להתחסד עמו עוד,
 וילכו ויבואו גם ביום הראשון גם ביום השני גם ביום השלישי,
 ויקצוף וישבע לאמר, שהקיר"ה צוה לקיים גזירות ההכאה
 בשבט מוסר אך הוא היה לפה ולמליץ ישר, ופעל מהקיר"ה
 לעשות לו הנהגה. על כן שמעו אלי ותתרוצו לתת סך עשרת
 אלפים זהובים ריינש פדיון נפשו, הלא כל היהודים מצוויים
 לעזור ולתת פדיון נפש, ומה גם לנפש אדם גדול כמוהו אשר
 בתוכם כדברכם. ואני שמעתי אומרים שלא לכד היהודים
 הדרים בארצות ומדינות הקיר"ה, רק אף גם היהודים הדרים
 תחת ממשלת מלכות הישמעאלים מצוויים בפדיון נפש.
 ענו המשתדלים לאמר, דתינו הוא שלא לתת פדיון נפש
 יותר מכדי שוויו, שהק ורגו לאמר היש ערך לאדם גדול כמוהו
 האם איננו שוה העשרת אלפים? אך אם תתרוצו בסך הזה
 מה טוב, אלד להקיר"ה אולי אכפרה פניו במנחה זו, ואם גלא
 תשמעו לי, לא יהיה לי עוד פתחון פה עם הקיזר, רק הזרה
 תתקיים:

ביום החמישי ששה לחדש מנחם אמר הקנצלר שנתרצה
 הקיזר בזה הסך. אח"ז היתה בקשתי שיתן לי זמן ועדן להתשדומין
 כי מאין יבא עזרי לשלם מיד? ואחר רוב הפצרות נתן לי זמן
 להתשדומין, דהיינו שני אלפים זהובים ריינש מיד במזומנים.
 ואלף זהובים אחר ששה שבועות, ושבעת אלפים הנותרים.
 כל רבע שנה אלף ר"ט עד תשלום סך העשרת האלפים
 כנ"ל.

זכרה אלדים לטובה להקציין הישר כמר יעקב ב"ש ז"ל
 הנ"ל שמילא ידיו ונדב ושלח לי על ידי חלוקה כתב שני אלפים
 ריינש מזומנים מכיסו ומחוננו, וראשי מנחיגי ק"ק ווינה נדבו

eignen Glaubensgenossen haben ja ausgesagt, daß der Rabbi so reich sei, daß diese Geldstrafe nicht den fünften Theil seines Vermögens erreicht. Darauf versicherten ihn jene, daß dies eine lügenhafte Aussage sei. Der Kanzler versprach ihnen nun, mit dem Kaiser zu meinen Gunsten zu sprechen, und beschied sie auf den folgenden Tag, um das Resultat seiner Bemühung zu vernehmen. Nach wiederholten Besuchen, versicherte ihnen der Kanzler in einem rauhen Tone, daß der Kaiser die Geißelstrafe nicht habe erlassen wollen, aber er habe es endlich erbeten, daß alles erlassen werde, wenn man eine Strafe von zehn tausend Gulden erlege. Diese zehn tausend Gulden setzte er hinzu, könnt ihr um so mehr aufbringen, da es eure Religion gebietet, Alles zur Lebensrettung eines Menschen aufzuwenden; um wie viel mehr ist es eure Pflicht, Alles zu thun für das Leben eines Menschen, der nach eurer Aussage so hochgeachtet dasteht. Ja, wie ich gehört habe, ist es auch die Pflicht auswärtiger Juden, zu einem solchen Zwecke Opfer zu bringen.

Auf die Entgegnung der Vermittler, daß das Gesetz nicht verlange Opfer zu bringen, die mit dem Werth der Person die befreit werden solle, nicht im Verhältniß stehe, erzürnte sich der Kanzler und sprach: Wie gibt es eine Schätzung für eine so würdige Person als dieser Mann? Ist er nicht zehntausend Gulden werth? Wollt ihr euch zu diesem Bösegeld verpflichten, so will ich es versuchen den Kaiser damit zu versöhnen, wo nicht, so bleibt es bei dem ersten Urtheilspruch. —

Am sechsten des Monats Ab eröffnete ihnen der Kanzler, daß er beim Kaiser die Ermäßigung der Lösummsumme von zehntausend Gulden erwirkt habe. Nach wiederholten Bitten erlangte ich die Genehmigung, gedachte Summen in Terminen leisten zu können. Nämlich zweitausend Gulden bald, tausend Gulden nach 6 Wochen, die noch übrigen in vierteljährigen Raten von tausend fünfhundert Gulden. Gott möge es dem redlichen Jakob Schmilas gedenken, der der Erste war, mir zweitausend Gulden in Wech-

לעורני שבעה מאות זהובים ריינש, מלכד האיש הנכבד הוא
 מחותני ואוהבי הראש והקצין הר"ר חנוך שיף נתן לי מאה
 ר"ט, ומלכד נדבת רוח אנשים שלימים ונכבדים שערכו עבורי
 עד מחצית המותרות, ומחצית המותרות השנית ערב בעדי
 הקצין רבי הענא הנ"ל שנסע עמי לווינגא, וחתני ר' וואלף
 סלאווים. וכבר קבלתי עלי להיות מן השומעים עצרת אדון
 החכמים כוסה מלון ערום לכן אשמרה לעמי עש סופר
 לבלי אכתב ההתנגדות הגדולות הנעשה לי בענין הערכות,
 מרבים הקמים עלי בפראג גם כי מתו כל האנשים, וסר
 עונם וחטאתם תכופר להם — אבל אשמים הם כאשמה
 גדולה עד לשמים. ובראותם כי בחמלת ה' עלי להסיר משפטי
 מות ממני, השיגו כתב שטנה ממושל גדול בפראג לשרים
 המושלים בווינא לסבב פני הדבר להרים ממני העטרת הרבנות,
 ובעוד הייתי בהתפיסה, מרם שהשגתי הערכות אשר בסבתם
 על פי קטרוגים שעשו נתאהר, הגיד הקאנצלער ביום השלישי
 ששה לחדש מנחם אל השתדלן בפקודת המיזר לבלתי רזיות
 לי עוד ממשלת הרבנות בפראג, והיה רע עלי המעשה זו מכל
 הרעות אשר השיגוני עד כה וכל התפלות והבקשות שהתחננתי
 ע"י שרים גדולים ומושלים השוכים, לא הועילו מאומה ואני
 הייתי בהרפה ובצרה גדולה על זה, כי לא נשאר כביתי כמה
 להתפרנס, גם שום הכנסה אין לי עוד, מלכד חרפת עולם
 שהייתי בו, השם יתברך נתן לי כח ועוזו לסבול כל התלאות
 ומאורעות האלה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ביום החמישי כ"ח מנחם נתקבל הערכות, ויצאתי הפשי
 מחתפיסה. והקיר"ה התחסד עמי עוד בדבר הפסק שהספריים
 יבערו מן העולם, צוה שלא לבערם מעתה, רק אמחה איזה
 מלין מאלה אשר ישנו ברשותי. כגון מלת עכו"ם, ודומיהם
 אך בגלל קריאת שם הספר מעדני מלך לא היו דברים
 מעולם מזה ולא האשימני מאומה, זולת המלשינים רצו לחפות

fel nach Wien zu schicken, die er aus eigenen Mitteln hergab! Die Vorsteher und Aeltesten der Gemeinde zu Wien, beschenkten mich mit sieben hundert Gulden; und jener verehrte Freund Herr Henoch, der mit mir von Prag nach Wien gereist war, verehrte mir hundert Reichsthaler und verbürgte sich, auf die Hälfte der übrigen Summe, mit seinem Schwiegersohn Herrn Wolff Slawis. Für die andere Summe garantirten für mich andere würdige Männer.

Nach der Lehre Salomos (Sprichw. 12, Vers 16.) habe ich mir vorgenommen die Feder zu bezähmen, um nicht derer zu erwähnen, die mir auf schändliche Weise Hindernisse in Betreff dieser zu leistenden Bürgschaften in den Weg gelegt haben; zumal viele von ihnen bereits diese Erde verlassen haben. Doch haben sie sich schrecklich an mir versündigt. Denn als sie sahen, daß durch Gottes Barmherzigkeit die Todesstrafe von mir abgewendet war, bemüheten sie sich in Wien zu erlangen, daß ich meines Rabinats entsetzt werde. Während ich noch gefangen war, bis die Bürgschaft für mein Lösegeld geleistet ward, eröffnete der Kanzler dem jüdischen Synodus, daß ich auf Befehl des Kaisers, des Rabinats zu Prag entsetzt sei. Dies schmerzte mich mehr, als alles was mich bis jetzt betroffen hatte, indem es mich mit Schmach überhäufte, mich völlig nahrungslos ließ, und mich in den Augen der Welt herabsetzte. Alle Vermittlungen, alle Fürsprachen ausgehener Beamten waren wirkungslos. Gepriesen sei Gott in Ewigkeit, der mir Kraft verlieh, alle diese Leiden und Mühseligkeiten zu ertragen! —

Donnerstag den 28. Tamus wurde endlich die angebotene Bürgschaft angenommen, und ich wurde meiner Haft entledigt. Auch wurde mir von Seiten des Kaisers noch eine Milde rung des Urtheils gewährt. Der Ausspruch nämlich, daß meine Schriften verbrannt werden sollten, wurde dahin gemildert, daß ich einzelne anstößige Stellen und Wörter streichen sollte, die scheinbar Bezug auf die christliche Religion haben könnten. In Betreff des Titels Maadanne Melech wurde mir nichts zur Last gelegt, ja

בדברים כדוים למען העלם יעלימו רשעתם — והגזרה אמנם על דבר הרבנות לא אבה הקיזר לבטל. ובכך בעצם היום ההוא במלאות מספר ארבעים יום יצאתי מן התפיסה נקי כאדם האומר יצא נקי מנכסיו.

ואחר רוב החקירות עמדתי על הדבר ונודעתי סברת ההתנגדות מי פעל ועשה זאת, כי שם היה שר חשוב וגשוא פנים אצל הקיר"ה, באתי לפניו צום גדליה ש"ץ לפ"ק הגדתי לפניו יגוני וצערי והנה אנכי זאיננו מבקש על סך העצום הנלקח מני, אך ורק יקבל בקשתי בזאת, לבקש עבורי החסד להשיבני על כני הראשון. ענה ואמר "האמת אניד הקנס של ממין לא הפצתי להסכים עם הקיר"ה, אבל דבר זה היה רצוני, ואני הייתי מתנגדך אצל הקיזר. והסכה לשנאתי ואיכתי עליך, כי הגד הוגד לי איך שהיית מתפאר בפראג לפני המשנה, שנצחת אותי בו כוחים בהיותך עדיין רב פה וויז" עניתו ראה נא אדוני עתה! ותשפוט מזה כל דברי המתנגדים, איך הם יפיוו כזכים ודוברי שקר, הנה אנכי נסעתי מפה לפראג בעשר עגלות צב ואנשים רבים מבני עמי אתי נסעו, גם עשרה אנשי חיל לשמרני על הדרך, יבואו המה ויעידו מתי היה מהלכי? הלא כי הוא זה היה סמך לחג הפסח, והמשנה המדובר בו כבר הי' נקבר כמה חדשים טרם נסעי? מיד נחפך לבכו עלי ואמר ע"ד הרבנות לא אוכל עשות עתה מאומה, אך ראה לבקש לפניך איזה מחיה אחרת, ובכל כחי ויפלתי אהיה בעורך, למען תוכל להיות עובד השם כהפצך וביתי. והנה פתוח לפניך, בכל עת שתרצה בא אלו. אמרתי לא ידעתי כמה להתפרנס, גם למלאכה אחרת אינני מוכן. היות מיום עמדי על דעתי רק במלאכת השם יגעתי מצאתי. ויען עוד ויאמר הלא עוד מדינות רבות להקיזר אשר יושביה יהודים, כמו מדינות אשכנז ושאר ארצות, דרוש וחקור אולי תשיג בהם מקום רבנות, השכתי לא יתכן לעני כמוני היום, לשבת במקום שההכנסה מועטת וההוצאה מרובה. או

es war gar keine Rede davon. Meine Feinde und Angeber haben dies als Grund meiner Verhaftung angegeben, um ihr eigenes schändliches Verfahren gegen mich zu bedecken. Das Urtheil meiner Absetzung vom Rabbineramt, wollte der Kaiser nicht widerrufen. Vierzig Tage nach meiner Verhaftung, verließ ich mein Gefängniß, arm und entblößt.

Nach vielen Nachforschungen erfuhr ich die Ursache, durch welche alle meine Leiden herbeigeführt worden waren. Am Fasttage Gedalja (am dritten des Monats Tischri) ging ich nämlich, die Fürsprache eines beim Kaiser beliebten Hofmannes zu erbitten, ich stellte ihm meine überstandenen Leiden, meine gegenwärtige traurige Lage vor. Ich bat, nicht um Erlass der fast unerschwinglichen Strassumme, sondern um Aufhebung des Urtheils, nach welchem ich zu keinem Rabbineramt gewählt werden sollte. Hierauf antwortete mir jener Beamte offen, wie folgt:

Für die Geldstrafe habe ich nie gestimmt; die Absetzung vom Amte aber geschah auf meine Veranlassung, und zwar darum, weil mir hinterbracht worden ist, Du habest dich vor dem Statthalter in Prag gerühmt, mich während Deiner Anwesenheit in Wien, in gelehrten Unterhaltungen des Irrthums und der Unwissenheit überwiesen zu haben. Hierauf erwiderte ich: Er könne eben hieraus entnehmen, wie lügenhaft meine Widersacher verfahren. Die Zeit meiner Abreise von Wien nach Prag sei allgemein bekannt, um so mehr, da sie in einem Gefolge von zehn Wagen und zehn Mann Begleitung geschah. Es könne also erwiesen werden, daß ich kurz vor dem Ostersfeste von hier abgereist sei. Zu jener Zeit aber war der Statthalter in Prag bereits seit mehreren Monaten gestorben.

Dieser Beweis ließ ihn sein Unrecht einsehen; doch, meinte er, er könne in Betreff meiner Wiedereinsetzung in's Amt nichts thun; doch wolle er mich auf's kräftigste unterstützen, wenn ich irgend einen andern Nahrungszweig ergreifen wollte, bei dem ich meiner Wissenschaft obliegen könnte. Als ich ihm jedoch entgegenete, daß ich mich um so weniger auf einen andern Erwerb legen könne, als ich von frühester Jugend an, mich ausschließlich mit der rabbinischen Gelehrsamkeit beschäftigt hätte, erwiderte er: es ständen ja außer Böhmen, noch andere Länder unter kaiser-

אמר תהי מן הסבלנים זמן מה. וכזה יצאתי מעמו בקידרה
 ובהשתחוויה.

ולמחרתו נסעתי מוויניא לפראג בכושת פנים, ערום מכל
 אשר לי, וערום מכבוד הרבנות. באתי בשלום לפראג ערב יום
 הכפורים שנת ש"ץ כואב על העבר, ודואג על העתיד ומתוך
 כך נחליתי כמוצאי יום הכפורים, ונפלתי למשכב ימים רבים
 כמו ג' חדשים רצופים.

עתה בני! שמעו אלו ותחי נפשיכם, בחפשי באמתחותי
 ההידושים והכתבים אשר לי, מצאתי באחת מהניירות ממה
 שכתבתי לזכרון דברים, אשר שמעתי מפי איש גדול מק"ק
 קראקא הלא הוא נשיא בישראל חכם גדול בתורה ובמילי דעלמא
 ויושב בראש מנהיגי ארבע ארצות שבמלכות פולין, נודע בישראל
 בשם מו"ה פנחס בן הקצין והראש מו"ה זלמן ישעי' ז"ל סג"ל
 מפראג ממשפחת הורוויטץ (הוא אשר בנה בית הכנסת
 פנחס בפראג) ואשתו הרבנית מרת רעכלא תי', היא בת מרת
 נכלא בת אחיתו הגבירה רבקה שמירן (היא רבקה הכתובה
 על החלונות שבב"ה הג"ל) פעם אחת בהיותו בפראג שמעתי
 ממנו כדברים האלה, מקובלני שבזמן הגזרות גזרת המלכות
 שכל ספרי קודש מהיהודים יהיו נשרפים בחמשה לחדש תמוז
 וחכמי הדור עשו שאלת חלום ע"ז בעת ההיא, והיתה התשובה
 זאת חקת התורה כתרנומו וסדר הפרשה שבוע זו היתה
 חקת, פרשו חכמי הדור ההוא, שתרגומו דא גזרה אוריתא.
 דא בגמטריא המש' חשבת' למשפט הגזרה שהיתה על הספרים
 שלי, שנפסק עליהם בתחלה לבערם מן העולם. ובעבורם
 הוכרתי לנסוע מביתי בחמשה בתמוז ולכא להצר הקיזר, כי
 אחת דבר אלהים, זו הגזרה הקדומה, ושתיים זו שמעתי, היא
 הגזרה הזאת אשר אנכי נתפסתי על דברי תורה וכאמור; כשבעה
 עשר בתמוז אחר הצי היום נתפסתי ובעשרים ושמונה לחדש
 מנחם אחר הצי היום יצאתי משם, כמספר ומפקד ארכעים

licher Botmäßigkeit; ich möchte suchen, dort in irgend einer Gemeinde ein Unterkommen zu finden. Ich bemerkte dagegen, daß ich, verarmt wie ich gegenwärtig sei, um so weniger ein Rabbinat annehmen könnte, welches meine Subsistenz nicht genügend sichert. Er ermahnte mich zur Geduld und entließ mich.

In Schmach versenkt, reiste ich am andern Morgen nach Prag, entblößt von Ehre und Vermögen. Wohlbehalten langte ich am Vorabend des Versöhnungstages 1620 in Prag an, leidend durch die Vergangenheit, besorgt für die Zukunft. In Folge dieser Bekümmernisse erkrankte ich nach dem Feste, und lag drei Monate ununterbrochen hart darnieder.

Meine lieben Kinder! Indem ich mit Durchsichtung meiner Papiere beschäftigt bin, finde ich vermerkt, was ich einst von einem großen Manne aus Krakau gehört habe. Von jenem fürstlichen Manne, ausgezeichnet in rabbinischer und weltlicher (profaner) Wissenschaft, Rabbi Pinchas ben Salomon Jesaias Horwitz, demselben, der in Prag die Pinchas-Synagoge erbaut, woselbst der Name seiner Schwester Rebecka noch zu lesen ist. Dieser erzählte mir von den religiösen Anordnungen die stattgefunden hatten, als auf Regierungsbefehl am 5. Tag des Monats Tamus alle hebräischen Schriften verbrannt werden sollten. Ich überlegte mir, daß auch über meine Schriften ein solches Urtheil ergangen war, und daß ich an eben dem Tag zur Reise nach Wien genöthiget war.

Ferner am 17. Tag des Monats Tamus wurde ich verhaftet, und nach 40 Tagen wurde ich befreit; daher ich denn verordne, daß der fünfte des Monats Tamus euch meine Söhne und Töchter, Schwiegersöhne und Schwiegertöchter für ewige Zeit ein Fasttag sei. In Betracht der Jahreszeit wo die Tage lang sind, verlange ich nicht, daß ihr bis die Sterne sichtbar sind, fastet, sondern bis Beendigung des Abendgebetes. Sollte

יום האמצעים, שהיה כביכול כנעם על ישראל.

וראיתי אני על ככה ועל מה הגיע עלי, לגזור עליכם ועל זרעכם הבנים בני והבנות בנותי חתני וכלתי עד ביאת הגואל לצום את יום החמישי לחדש תמוז עד אחר יציאת בית הכנסת של ערבית. והטעם שלא גזרתי עד צאת הכוכבים? יען וביען שהוא באמצע המיץ והיום גדול. ואם יחול בשבת יהיה נדחה ליום ראשון שלאחריו, ואחר זמן מנחה גדולה יכולין להתפלל ולא ישלימו אז התענית יותר. וזה היה ספק בעיני אם אקבע יום צאתי לחפשי (הוא יום שמנה ועשרים להדש מנחם) למשתה ושמחה, כי כן נהנו הרבה מבני עמינו בעת הנצלו מגזרת משפט מות, קובעים יום ההוא למשתה ושמחה. אך מעוט הוא למעט מעוט אחר מעוט, כי לא נשארתי כי אם בנייתי מכל כבוד הרבנות, וגם נתרוקנתי מכל אשר לי הן מקרקעות והן מן כמלטלין לפרוע הקנס ושאר היצאות, ועוד עלי חובות, ואין לאל ידי לשלם עדיין להנושים בי.

כעודי במחשבה זו לדעת איזה יוכשר? וכדת מה לעשות על הגאולה? בא לידי ספר יוסף לקח להגאון הגדול מוה' אליעזר אשכנזי בעל ס' מעשה השם. ושאל בהקדמתו שם מה ראה על ככה ומה הגיע עליהם לכהנים בני השמנאי שלא קבעו ימי משתה ושמחה על גאולתנו ועל פדות נפשם עם הזירת גאולתם גדלה מהגאולה שהיתה בימי מרדכי ואסתר, שלא היתה רק על דרך גם נסתר, וכסדר העולם, שכמעט נהפך לב חמלך מרעה לטובה? התשוב' שהשיב הרב שם הוא הואיל שבימי ההשמנאים לא היתה השמחה בשלימות, על בית ישראל ועל עם ה' כי נפלו בחרב. ולכן וכל שכן אני אשר עדיין ערבה לי כל שמחה ועודי כיגון ואנחה, עד כי ירא השם ב'ה וישקף השמחה לטובה לתת לי שם ושארית להחזיר עטרה ליושנה, ויטיב לי מן הראשונות את האחרית.

בחדש שבט ש"ץ לפ"ק היה בווינא הנעלה זר"ר אברהם

dieser Tag an einem Sabbat treffen, so werde der Fasttag auf den folgenden Sonntag verlegt und zwar dürfet ihr in diesem Falle eine Stunde nach Mittag das Mincha-Gebet verrichten und zu fasten aufhören. Wohl hätte ich auch gern darin so manchem Großen nachgeahmt, ein Familienfest anzuordnen an dem Tage, an welchem ich der Lebensgefahr entgangen bin; doch ist mein jetziger Zustand nicht geeignet an Freudenfeste zu denken. Noch bin ich aller Ehren beraubt, entblößt von allem Vermögen, das ich an liegenden Gründen und Geräthschaften besaß. Noch habe ich an der Strafsomme und Kosten zu bezahlen, was ich nicht im Stande bin. —

Indem ich hierüber nachdenke, fällt mir das Buch „Josef Lekach“ in die Hände, dessen Verfasser Rabbi Elieser Aschenasi in der Vorrede die Frage aufwirft, warum die Priester aus dem hasmonaischen Geschlecht (Makkabäer) nicht einen Festtag zur Erinnerung der durch sie herbeigeführten Rettung ihres Volkes festgesetzt hätten.

Diese Befreiung, meint der Verfasser, sei doch mächtiger in ihren Ursachen und die Folgen als die Rettung durch Mordechai und Esther! Dort sei zwar ein Wunder geschehen, aber doch etwas für das äußere Auge Gewöhnliches. Der König hat auf natürliche Veranlassungen seine Gesinnungen gegen Juden geändert. Diese Frage meint der Rabbi dadurch zu beseitigen, indem er äußert, daß die Rettung durch die Makkabäer durch blutige Schlachten herbeigeführt worden wäre, wodurch die meisten israelitischen Familien in Trauer versetzt waren. Daher man zu jener Zeit zur Einführung eines Festes nicht gestimmt war. So verhält es sich mit mir; geschwunden ist mir alle Freude, noch bin ich in tiefer Trauer versenkt, bis einst der Herr gnädig herabschauen wird, wieder meinen Ruf herzustellen und mir eine bleibende Stelle zu verschaffen!

Im Monat Schevat desselben Jahres bewirkte Herr Abraham, der

בהראש והקצין כ' יעקב ב"ש ז"ל הנזכר לטובה למעלה, שלח
אלי לפראג דיוטגמא מהקיר"ה שהגדיל חסדו עמדי לבטל גזרות
הרבנות משארי מדינותיו, כגון אשכנז ושאר מלכויות ואפרכויות
אשר תחת ממשלתו, ובכל המדינות אשר דרים שם יהודים
כשיחפצו כי להיות להם לרב ומורה, אקבל ואתנהג הרבנות
כאשר יאות. ומלכד הטוב ההוא אשר שלח הר"ר אברהם ב"ש
הנ"ל, נתן הוא לי מאה הגרים זהב בנדבת לבבו הטוב. ואם
אמרת אספרה נא כמו שהיה הפרעון של כל זמן וזמן, לא
ידעתי ספורות למו, מכרתי כל כלי כספי וזהבי, גם משכנות שהיו
אצלי מבעלי חובות, עוד זאת מכרתי את ביתי גם המקומות
שבבית הכנסת, וכל זה לא הועיל — גם בני האלופים נדבו ביתר
שאר. מכפי יכלתם. והקצין הגדול כהר"ר יעקב ב"ש, מלבד
נדבתו הראשונה היו ידיו תמיד פשוטה ונשויה בכל זמן ועדן
לתועלת, ובכל עת בהגיע תור וזמן פרעון האלף ריינש, כמה
גדלה כח צרתי טרם השגתי הצרור הכסף הזה, בכל זאת חסדי
השם הגדול תמיד עמדי. פעם אחת כתב הקאנצלר לשר אחד
פה פראג לקבל ממני הפרעון, בתחלה לא ידע השר מי אנכי?
ומאין נובע החוב הזה? ואחרי אשר שאל אודותי ועל עניני
ומעשי, ליהודי אחר, כבואו אלי אז לגבות דמעות ספרתי לפניו
כל הקורות והמאורעות אשר קרה אותי ועיני זלגו דמעות ואשתי
הצנועה רחל בוכה ומבכה אחרים, אז גם הוא אמר בדמע, כל
אשר ביכלתו להרחיב הזמן ולהטיב עמדי כמה שיהיה, באפשרו
יעשה. והנה בק"מ פראג נתנו לי לפרעון האחרון שני מאות
וחמישים זהובים ריינש, גם בקשו ממני לדרוש להם קודם נסיעתי,
וכן עשיתי ודרשתי כבה"כ מיזל בפרשת שלח לך ביום שני לחדש
תמוז שצ"א לפ"ק.

בו ביום שני לחדש תמוז הנ"ל גמרת התשלומין כל העשרת
אלפים ריינש קנס, בעזר השם יתעלה העוזר תמתי אני ואשתי
ובני בן זקונים הבח' המשכיל חתן אברהם שי' אשר כבר מלאתיו

Sohn jenes rühmlich erwähnten Jakob Schmiles, daß mir eine Abschrift eines kaiserlichen Rescripts zugesandt wurde, vermöge dessen ich wieder in allen Provinzen des römischen Reichs zu jedem Rabbinat wahlfähig sei. Außer dieser wohlthätigen Verwendung schenkte mir dieser Herr Abraham hundert Dukaten in Gold. Wie schwer es mir wurde die Terminzahlungen zu leisten, zu denen ich verpflichtet war, ist kaum zu beschreiben. Was ich an Gold und Silber besaß, die Pfänder auf die ich Freunden Geld geliehen hatte, mein Wohnhaus, ja selbst die Stellen, die ich in der Synagoge hatte; alles hatte ich bereits hingegeben. Meine Kinder unterstützten mich nach Kräften; jener würdige J. Schmiles war, ungeachtet er mich schon früher freigebig unterstützt hatte, bei jeder Zahlung, zu jeder Unterstützung bereit. Wie groß waren meine Leiden, so oft ich die tausend Gulden erlegen sollte. Bei alldem kann ich die Güte Gottes nicht verkennen.

Einmal gab der Kanzler einem der hiesigen Beamten den Befehl, die 1000 fl. von mir in Empfang zu nehmen. Anfangs wußte der Beamte nicht einmal, wer sein Schuldner sei, und wofür er zu zahlen habe. Er erkundigte sich deshalb bei einem Juden, und als er zu mir kam, und ich ihm mit Thränen meine Begebenheiten erzählte, und meine Frau ebenfalls Thränen vergoß, wurde er selbst bis zu Thränen gerührt, und versprach mir Alles zu thun was mir in dieser Angelegenheit nützlich sein könnte. Die Gemeinde von Prag unterstützte mich bei der letzten Terminzahlung mit 250 fl. und forderte mich zugleich auf, ihnen vor meiner Abreise von Prag noch einen Vortrag zu halten, was ich auch in der Weiselschen Synagoge am Sabbat Schelach Icha am zweiten Tag des Monats Tamus (1621) that.

An demselben Tage zahlte ich unter göttlichem Beistande die letzten tausend Gulden und am andern Morgen reiste ich mit meiner Frau und meinem jüngsten Sohne Abraham, einem geistreichen Jüngling, zu seiner

רוח חכמה, בעזרת השם על החתנה יום שמחת לבו לק"ק לובלין לישא את הבתולה אסתר בת הקצין כהר"ר יחיאל בן הרופא מומחה החכם כמו"ה שלמה לוריא זלה"ה, והיא חתן הקצין המופלג בעושר וכמדות טובות כמר משח ליזר'ס מק"ק בדיסק דליטא.

ואחר ימי החתנה נסעה אשתי, לשוב לפראג להביא שלש בנותי הבתולות שעזבתי שמה. בבואה לק"ק ווינא נלכדה העיר פראג מהשונא, ולא יכלה אשתי לשוב שמה, ונשארה בווינא אצל בתי הצנועה מרת נעמא זלה"ה. ובנותי הבתולות שלש הן הנה היו אצל בני מו"ה משה סג"ל בפראג ואני הייתי מתגורר בק"ק בריסק דליטא אצל בני האלוף מו"ה ליוואי זצ"ל.

בשנה ההיא קרוב לימי הסליחות, בא משולה יחודי אלי במכתב מראשי ומנהיגי ק"ק נעמרוכ הגדולה שבארץ ליטא ובו נאמר שקיימו וקבלו אותי להיות להם אב"ד על שלש שנים. והרב הגאון מו"ה יעקב אב"ד ור"מ דק"ק לובלין שהי' אז אב"ד ור"מ בק"ק בריסק דליטא ביקש מקהל יצו, שאם לא יהי' נגד רצונם, אזי יכבדוני לדרוש במקומו שבת שוכה, וי"טב הדבר בעיניהם, וכן עשה. ודרשתי היטב תהלה להשם כידוע. ביום אחר זה השבת, כהחל שנת שצ"ב נסעתי אני ובני האלוף מו"ה שמואל ואשתו הצנועה מרת דבורה בת הגאון מו"ה אברשק זלה"ה בן הקצין והראש והנדיב כהר"ר שאול וואהל ז"ל וכל בני בתי שיחיו לשלום, באנו שמה בחצי מרהשון. אנשי ק"ק נעמרוכ קבלונו ככבוד גדול. בעת ההיא גברה יד הקיזר, וכבש העיר פראג ערב שבועות שצ"ב לפ"ק וביהודים לא שלחו ידם בעזר השם יתברך שמו. אז נסעה אשתי לפראג, ואני שלחתי את בני מו"ה שמואל להביא אותה, ושלש בנותי הנמצאות שמה. ולהקצין הר"ר יעקב ב"ש ז"ל היה בן בחור רך וטוב שמואל שמו, בני ואשתי שדכו אותו עם בתי דאכרש זלה"ה, ויסעו ויבואו אלי כ"ז לאול שצ"ב בחוצאות מרובות מפני הגייסות שהיו בארצות הקיר"ה.

Hochzeit nach Lublin, wo er sich mit seiner Braut Namens Esther, Tochter des Rabbi Jechiel, Sohn des berühmten Arztes Rabbi Salomo Luria verhehelichte. Jener Rabbi Jechiel war der Schwiegersohn des Herrn Lazarus aus Brist in Litthauen.

Nach dem Hochzeitsfeste reiste meine Frau nach Prag zurück zu unsern drei Töchtern, die wir dort zurückgelassen hatten. Als sie nach Wien kam, wurde eben Prag eingenommen (1631); so mußte sie denn vorläufig in Wien bleiben bei meiner Tochter Necha seligen Andenkens, die damals die Gattin des Herrn Aaron Levy, des Sohnes meines Verwandten Koppel war. Meine drei unverheiratheten Töchter waren indessen bei meinem Sohne Moses in Prag. Ich aber hielt mich indeß zu Brist in Litthauen bei meinem Sohne Dhwai (gesegneten Andenkens) auf.

Kurz vor dem Neujahrsfeste brachte mir ein Bote einen Brief von Nimrow mit der Nachricht, daß ich dort auf drei Jahre zum ר"ב מ"א (Rabbinatsassessor) aufgenommen sei. Rabbi Jakob, Rabbiner zu Lublin, der sich damals in Brist aufhielt, kam bei der Gemeinde ein, mich an seiner Stelle am Sabbath Schuwe (der Sabbath zwischen dem Neujahrstage und Veröhnungsfeste) predigen zu lassen. Dies wurde von der Gemeinde zugestanden, und ich hielt meinen Vortrag mit Beifall. Den Tag nach diesem Sabbath reiste ich mit meinem Sohne Samuel und dessen Frau Deborah, Tochter des großen Gelehrten Abrascki, Enkelin des gelehrten Saul Wohl nach Nimrow, woselbst ich mit ausgezeichneten Ehrenbezeugungen empfangen wurde. —

Zu jener Zeit siegte der Kaiser, und Prag wurde am Vorabende des Wochenfestes 1632 eingenommen. Durch den Beistand Gottes wurde bei dieser Gelegenheit den Juden nichts zu Leide gethan. Auf diese Nachricht reiste meine Frau nach Prag. Mit ihr hatte ich meinen Sohn Samuel geschickt, sie mit meinen drei Töchtern die sich dort befanden zurückzuleiten. Mein Wohlthäter Jakob Schmiles hatte einen Sohn Namens Samuel, einen wohlgebildeten Jüngling, mit diesem verlobten meine Frau und mein Sohn, meine Tochter Dobrisch, seligen Andenkens, und reisten alsdann

בחיל המועד של פסח ש'שצ"ג הוסיפו ראשי ומנהיגי דק"ק
 נעמרו הגדולה, להיות להם לרב עוד שלש שנים על השלש
 שנים הראשונים. בר"ח אייר שצ"ד שלחו אנשי ק"ק לאדימיר
 אלי יהודי אחד משולה להיות להם ר"מ ואב"ד על שלש שנים.
 העיר הזאת היא המהלה הראשונה שבארבע קהלות ראשונות
 וחשובו שבגליל וואלין. נסעתי אליהם בסוף חדש אייר ונתקבלתי
 בכבוד גדול. בר"ח אייר שצ"ו לפ"ק שלחו ראשי ומנהיגי ק"ק
 פרעמסלא שני אנשים נכבדים אלי לקבלני עליהם לר"מ ואב"ד על
 שלש שנים, אבל אנשי ק"ק לאדימיר קבלוני עוד על ארבע שנים.
 כאיש אשר יעור משנתו התעוררתי אז לחדש את כל
 אשר התעוררו קמאי דקמאי גאוני ארץ ותמכו בדבר הרבנים
 אשר נעשו מאז ומקדם בימים ההם כמו מנויים של כהנים גדולים
 בזמן בית שני לתת ממון על ככה חכמי הדור ההוא עשו חרמות
 ונדרים וקללות סייגים וגדרים על הדבר הרע הזה, אכן כמו פרץ
 על פרץ פרצו המתפרצים החרמות ההמה. עד שהיה בעיני
 עמי הארץ כשחוק והתול. אני בעניי בק"ק לאדימיר עם המנהיגים
 והראשים שבגליל ההוא עשינו גדר על כל דברי הראשונים,
 והוספנו עליהם עוד סייגים, עוד זאת הוספנו עם המנהיגים הללו
 גזרות וחרמות על מקבלי אותן הרבנים. ומחמת זה גרמתי לי
 שונאים רבים הנם ואויבי שקר לשוא ותחו, עד שעשו לי שטנה
 רבה. עם כל זה לא נסגתי אחור בעזר השם. בהתוועדות בק"ק
 ווישניטץ בגליל לויצק, כאשר נתוועדו יחד הארבע ראשי
 קהלות קדושות שבהנפת וואלין, הלא המה לאדימיר, אסמרא,
 קרעמניטץ ולויצק, גם שם התעוררנו ביום ה' אדר כלם אנשים
 ראשי ישיבות של הארבע קהלות עם ראשי המדינו של משולחים
 כנהוג, חדשנו הגזרות והחרמות, גם החרמנו בכל אופן המועל
 כתוך קהל ועדה באסיפה גדולה. עוד זאת התעוררתי, נסעתי
 ליריד יערסלאוו בשנה ההיא בקבוץ הרבה ראשי ישיבות, גם
 מנהיגי וקציני ארבע ארצות פולין גדול וקטן רוסיא וואלין כרוא

ab; sie langten den 27. Jul 1632 bei mir an, wiewohl mit großen Kosten wegen der Kriegsunruhen.

In den Mittelfeiertagen des Ostersfestes desselben Jahres, wurde von den Bewohnern Nimrow's beschlossen, mich auf fernere drei Jahre aufzunehmen. Im Monat Jjer 1634 erhielt ich durch einen Boten die Berufung auf drei Jahre als Rabbiner und erstem Lehrer nach Lodomir (in Wolhynien), eine Stadt, die unter den vier vorzüglichsten Gemeinden Wolhyniens die erste ist. In demselben Monat kam ich noch dort an, und wurde sehr ehrenvoll empfangen.

Am Neumond Jjer 1636 erhielt ich einen Ruf nach Prenzlau. — Die Bewohner Lodomirs aber verlängerten sofort meinen Kontrakt auf vier Jahre. Hier wurde ich veranlaßt, einem Mißbrauch zu steuern, der seit Jahren stattgefunden hatte, daß man nämlich, wie zur Zeit des zweiten Tempels mit dem Ober-Priesteramte, so hier mit Rabbinerstellen wucherte. Von frühester Zeit wurde von Rabbinern dagegen geeifert, und viele Bannbriefe, Ermahnungen und Warnungen dagegen erlassen. Doch dies alles war vom Volke gering geachtet. Ich aber mit den Vorstehern und Gemeindeführern in Lodomir, befestigten die alten Verordnungen und legten einen Bann auf die Gemeinde, die Rabbiner durch Simonie aufzunehmen werden. Dadurch machte ich mir viele Feinde, die mir viele Hindernisse in den Weg legten. Bei alldem aber behielt ich durch göttlichen Beistand den Muth, von meinen Verordnungen nicht abzugehen. Und als die Häupter der vier Gemeinden: Lodomir, Ostra, Kremnitz, Lauz, sich in Wischnitz im Lauzischen Departement versammelten, wobei sich wie gewöhnlich Abgeordnete anderer Provinzen einfanden, erneuerten wir jene Bannsprüche in öffentlichen Versammlungen auf das Kräftigste.

In demselben Jahre reiste ich zur Meßzeit nach Zareßlow, zur Ver-

קרא בחיל גדול, כל החרמות אשר מאז, יותר משלשים גאוני ארץ נשמתם בעדן התומים, עם הרבה הוספורת, שהוספנו, בכל בתי כנסיות שביעריםלאוו, גם בכ"ה דהמדינות, שמה ג"כ החרמנו בכל אופן חמועל. נוסף על אלה ביריד קרעמניטץ יגתי בעצמי במאד מאד, עד שגם שמה באסיפה גדולה מן הרבנים יצ"ו והקצינים הרוזנים רד' ארצות, וגם המה הסכימו לכל הנ"ל. והוכרו ביום שבת קודש פרשת ויקרא בקבוץ גדול עם רב ועצום מישראל, ונכתב בספר פנקס הארצות מן הראשי ישיבות והרבנים שיהיה חק ולא יעבור להכריז מדי שנה בשנה.

אמנם כל מה שעוררתי והוספתי, גם מלשני ובעלי שטני הוסיפו ועשו מה שעשו, ומתוך כך נתרחקו הקרובים ונתקרבו הרחוקים, והפצם ורצונם היה לרחות אותי מהרבנות, אמנם כן בר"ח שבט טרם כלו השבע שנים הנ"ל חזרו אנשי מ"ק לאדימיר וקבלוני עוד על שלש שנים נוסף על שנת השמיטה האמורים. ושנאי הנם והאויבים המה ועוזריהם נראותם כי לא יוכלו לי, הרשו רעה אחרת, להכות אותי כסתר במלשינות אצל השררה, כתבו שטנה ואין איש חתום על הכתב. תורה מכתנם להשררה היתה, שיצוה אל הממונה חמושל בכל אשר לו בלאדימיר לבנות אותי ולהשפיל כבודי, בעניני בזוי ושפלה תהו ובהו הבל וריק. דברים אשר לא נשמע מעולם, אפי' שום אדם מישראל.

ביום הרביעי ערב ר"ח תמוז שנת ג"ת לפ"ק דרך השר לעתים מזומנים לבא העירה ק"ק לאדימיר, טרם בואו עתה, שלח מכתבו לפניו ביום ההוא, לבלתי המצא ימצא אותי בבואו. הוכרחתי לשום לדרך פעמי לנכדי האלוף מו"ה מיכל כ"ץ בן בתי הצנועה והחסידה ריזל תי' הנשואה לחתני האלוף התורני מו"ה יעקב יוסף התופס ישיבה בק"ק טוריסק בגליל לאדימיר, וביום ו' עש"ק ר"ח תמוז נסע השררה משם לווארשויא, ואני שבתי לשלום לביתי, ביום השני המישי לחדש תמוז הוא יום הצום שקבעתי לי ולזרעי עד עולם, ישבתי משומם דואג ומצטער

sammlung der größten Gelehrten und Gemeindeführer der 4 polnischen Provinzen (מגזר ערב) Groß- und Klein-Polen, Rußland und Woblinien. Dort wurden die Bannsprüche von dreißig verstorbenen berühmten Rabbinern erneuert und öffentlich ausgerufen. Ebenso geschah es auf meine kräftige Vermittlung, bei Gelegenheit des Marktes in Kremnig, und es wurde in die Gemeindebücher eingetragen, mit dem Bemerkten, diesen Bann jährlich öffentlich vorzulesen.

Durch dieses Verfahren machte ich mir nicht nur Feinde, sondern auch frühere Freunde wurden mir abtrünnig; ihr Bestreben ging dahin, mich um mein Amt zu bringen, was ihnen aber übel gelang. Denn ehe noch mein siebenjähriger Kontrakt in Lodomir abgelaufen war, wurde ich auf fernere drei Jahre gewählt. Da nun diese Maaßregel fehlgeschlagen war, verleumdeten sie mich bei dem Grundherrn von Lodomir. Sie erließen Briefe ohne Unterschrift, worin sie mir Beschuldigungen aufbürdeten, um den Amtmann in Lodomir zu veranlassen mich zu beschimpfen, ein Verfahren, das bis dahin in Israel unerhört war.

Am Vorabend des Neumonds Tamus sollte der Grundherr, wie er es öfter zu thun pflegte, nach Lodomir kommen. Vor seiner Ankunft kam ein Befehl, mich nicht vor ihm sehen zu lassen. In Folge dessen reiste ich zu meiner Tochter-Sohn Michael Cohn nach Turisk im Lodomirischen Kreise. Am folgenden Freitag reiste der Grundherr von Lodomir nach Warschau, und ich kehrte zurück.

Montag am 5. Tamus, an dem Fasttage den ich für meine Familie festgesetzt hatte, saß ich betrübt wegen meiner traurigen Schicksale überhaupt, und wegen dieser neuen Verfolgungen. Da kam noch hiazu, daß am 3.

על המאורע ההוא, אין ראוי להעלות על ספר, בעוד נפשי
 תשתפך עלי אז ביום השני שלישי לחדש מנחם מתה עלי בתי
 הצנועה והחסידה, מעטים הנה כמורה בארץ, מרת דאברש
 זצלה"ה תנצב"ה, נוסף צער על צערי ויגון על יגוני השם ינחמני.
 הן אמת כי השלש קהלות הראשיות כתבו בהתעוררות
 רב לאנשי ס"ק לאדימיר לחזק לבם בעזרתי, ובפרט הראשים
 ומנהיגים וקצינים וטובים של ארבע ארצות שהיו אז ביריד לובלין.
 עוד זאת כתבו לארבע קהלות הראשונות דגלילות וואלין לבלי
 יתרשלו להסיר חרון אף השר הנ"ל מאתי, אע"פ כן הגד הוגד
 לי שהשר ישוב מווארשויא תוך אלו הימים ויבא דרך לאדימיר
 לביתו. נעה לכבי כנוע עצי היער וגו', הגיע אז העת זמן נשואין
 נכדי הגדול כתורה בהכמה ובחסידות גדול מרבן שמו על שם
 אבי ר' נתן זלה"ה (והוא בן בתי הצנועה המהוללה ניסל זלה"ה
 שהיתה נשואה לחתני האלוף מו"ה וואלף סלזוויס סג"ל)
 שהתחתן עם בת גילו הבתולה הנלי בת הגאון מו"ה משה
 אב"ד ור"מ דק"ק העלם בן הגאון מו"ה מאיר אב"ד ור"מ דק"ק
 בריסק דליטא בן הקצין כהר"ר שאול וואהל זלה"ה. נסעתי אתו
 עמו יום ג' י"א מנחם לק"ק העלם. מרם נסעי התאזר איש חיל
 הר"ר מרדכי שמש ודבר על לב המושל הנזכר, בהסד עליון
 ב"ה הפך לכבו לטובה. עם איש ישר ומשכיל הר"ר צדוק ר"ה
 דברתי אז, לנסוע עם הר"ר מרדכי לחגן ולבקש ולדבר על לב
 השר עצמו דברים של טעם ואמרי נועם לבטל מכתבו האמור.
 בשובי מן אפריון נכדי על מנת לשוב אל אחת מן הערים או
 למוריסק לנכדי ג", או לבני האלוף מו"ה אברהם סג"ל התופס
 ישיבה בק"ק סקלויא שגם הוא בגליל לאדימיר. והנה ביום חמשה
 ועשרים לחדש מנחם כבואי לק"ק רובנא קטנה, שאלוני אנשי
 המקום ההוא, האם לא פגעת את הר"ר מרדכי שמש? כהשבתי
 לא ראיתי, ענו ואמרו הנה זה היום יום בשורה הוא, כי הנה
 הוא יוצא לקראתך, ובידו אגרת כתוב וחתום מן השררה

des Monats Ab meine in Prag verheirathete Tochter Dobrisch starb, eine Frau wie es deren wenige im Lande gab; dies drückte mich vollends nieder.

Die vornehmsten Gemeinden, besonders die Häupter der vier Provinzen, welche damals in Lublin zur Messe waren, schrieben zwar ermahrende Briefe nach Lodomir, und ermahnten die Gemeinde, den Zorn des Fürsten von mir abzuwenden; doch erzitterte mein Herz bei der Nachricht, daß derselbe in den nächsten Tagen bei seiner Rückreise von Warschau in Lodomir eintreffen werde. Zu dieser Zeit sollte mein Enkelsohn, der an Klugheit, Gelehrsamkeit und Frömmigkeit ausgezeichnete, nach meinem seligen Vater Nathan benannte Sohn meiner verstorbenen Tochter Nissel, sein Vermählungsfest feiern. Er ehelichte nämlich die Tochter des Rabbiners zu Chelm, Sohn des Rabbiners Meyer aus Brist, Enkel des berühmten Saul Wohl. So reiste ich mit ihm am 11. nach Chelm. In dessen hatte ein Freund mit dem Starosten zu meinen Gunsten gesprochen, und ich veranlaßte einen andern Freund mit demselben gemeinschaftlich zu ihm zu reisen und sich für mich kräftig zu verwenden.

Als ich von dieser Hochzeit zurückkehrte hatte ich die Absicht, entweder zu meinem Enkel nach Turisk oder zu meinem Sohne Abraham nach Sklow zu gehen, welches auch im Kreise Lodomir gelegen war. Als ich aber am 25. Ab nach Klein-Dubna kam, fragten mich die Einwohner, ob mir der Herr Mordechai Schammes nicht begegnet sei, er reiste dir mit einer frohen Nachricht entgegen; er ist der Ueberbringer eines Schreibens von dem Starosten, der dir erlaubt nach Lodomir zurückzuführen und dein Rabbineramt ruhig fortzuführen. Jener Herr Mordechai aber hatte gehört, daß er mich auf meiner Reise verfehlt habe, so reiste er zurück und traf in Dobra ein; jauchzend vor Freude und heiligen Dank

שתשוב לשלום לק"ק לאדימיר לשבת על כסא משפט ולהנהיג את הרבנות כמקדם, וכאז כן עתה על הדרך האזן ר' מרדכי שמש שעברתי הדרך ההוא, חזר לאחוריו ובא גם הוא אלי לדוכנא בקול רנה ותודה לאלהים עליון אשר גבר הסדו, ולא יריע אויבי לי, ושכתי בשלום לביתי ביום המחרת ערב שבת, וכמו ב' שבועות אחר זמן זה בא השר ללאדימיר להושיב את בנו תחתיו, על כנו הספאראסמי, שאל אודותי, ואמר ישב על מקומו לשלום נצח.

ביום החמישי ב' דחול המועד סוכות ד"ת לפ"ק נתן השם בלב הקצינים הרזונים ראשים וטובים דק"ק קראקא והגליל להאיר אור תורה בתוכם להיותי להם ר"מ ואב"ד. אסרו חג של סוכות נתבשרתי ע"י רכב אחד מבתי הצנועה מרת רבקה תי' ובעלה מו"ה הירש נר"ו איך שביום ד' א' דההמ"ס עלה בדעת האסיפה לקבלני. ולמחרתו ביום ה' ב' דח"מ הסכימו ונגמר הדבר בכי טוב. ואחר שקבלתי כתב הרבנות, נסעתי עם אשתי תי' עם כל ב"ב שי' ונכדי ריזל ונסל, בנות בתי הצנועה מרת דאבריש ע"ה, השם זכני לגדלן למזל טוב ולהכניסן להופה. באתי לשלום לק"ק קראקא יום ג' כ"ה חשון בקר"אקא לפ"ק וכבוד גדול כבודני. בעש"ק פ' תרומה באו הנה ראשי הגליל ועוד שלשה טובים מיקורי הקהל יצ"ו למלאות מספר ראשים וטובים (יען שלשה מהם לא היו אז פה). בהתחלת ליל מוצאי שבת קודש התאספו והתוועדו יחד הראשים והטובים עד מלאות מספרם אל בית הוועד אשר על בית הכנסת הישנה. בהוועדם קיימו וקבלו אותי עליהם להיות אב"ד ור"מ דהמדינה בכל משפט ודת האב"ד שהיו מלפנים. השמשים הגבוהים שלשה עם משרתי דוקהל יצ"ו באו, ואבוקות מאירות בידם, וקראו אותי אל מקום הוועד לבא להכל הבחירה אשר למזל ולברכה בי בחרו. כבואי, עמדו ואמרו מזל טוב והושיבני על הכסא. הפרנס החדש הביע אמרים האלה: הנה אנחנו כלנו פה אחד אמרנו וענינו אין קדש כאדונינו,

gegen Gott, theilte er mir seine frohen Nachrichten mit. Hierauf reiste ich in Frieden nach Lodomir zurück, wohin vierzehn Tage später der Staroste kam, um seinen Sohn in die Herrschaft einzusetzen. Bei dieser Gelegenheit erkundigte er sich nach mir und äußerte: Möge er ruhig in seinem Amte bleiben!

Am 2. der Mittelfeiertage der Laubhütten 1643, gab es Gott den Vorstehern der Gemeinde zu Krakau in den Sinn, mich zum ersten Rabbiner ihrer Stadt und des Kreises aufzunehmen. Meine Tochter Rebecka benachrichtigte mich hievon, durch einen reitenden Boten.

Nachdem ich die schriftliche Bokation empfangen hatte, reiste ich mit Frau, Kinder und Enkeln (die Waisen meiner verstorbenen Tochter Dobrisch, Gott verleihe mir die Freude, sie zu tugendhaften Menschen zu erziehen!) und langte am 28. Marcheschwan in Krakau an. Freitag langten die Vorsteher des Kreises, und noch drei, aus der Gemeinde hierzu Erwählte, hier an, (zur Stellvertretung dreier Vorsteher, welche eben abwesend waren.)

Sabbath Abend versammelten sich die Vorsteher der Gemeinde in ihrem Lokal in der alten Synagoge, und vollzogen den Akt meiner Aufnahme nach der Weise und mit den Rechten meiner Vorgänger im Rabbinat.

Die drei obersten Gemeindebeamten mit den Gemeindedienern, holten mich mit Fackeln nach dem Gemeindehause ab, wo ich unter Glückwünsungen meine Bokation empfing. Als ich nämlich in das Zimmer trat, gratulirten mir Alle, und ließen mich den obersten Sitz einnehmen; der erste Vorsteher führte das Wort und zeigte mir in dem Protokolle den

וקבלנו את מורינו ורכינו נרו יאיר לאב"ד דהמדינה ככל הכתוב
 בספר הקהל יצ"ו כמשפטיו וכמעשיו. גם אנכי השבתי להם
 במעט הכמות ורב האיכות. וברכתי את השם יתעלה, ואחר כך
 גם אותם. ובתפלה לאלהים חיים, שיזכני להנהיגם לשם שמים,
 ובמהרה ישעו יהודה וירושלים, לנחם אותנו בכפלים. את כל
 דברי האגרת הזאת אשר כתבתי לכם, ומה ראיתי על ככה
 אשר קבעתי יום צום? ועד הנה לא רציתי לקבוע יום משתה
 ושמחה. אמנם כן עתה הנני קובע יום משתה ושמחה בראשון
 לחדש אדר. שמשנכנס מרבין בשמחה והוא השני של ר"ח אדר
 לדורותם עד עולם, עלי ועל בני ובנותי וחתני וכלתי וצאצאיהם
 עד ביאת הגואל. כי בו ביום חזרה העטרה שלי, להיות אב"ד
 וד"ט בק"ק קראקא והגליל שדה, כן יזכני האל יתברך ויתרומם,
 לשרתו ולעבדו בלבב שלם. ולהשלים חקי באלה הימים לא
 לקבץ הון כי אם לשתיקות עלאה בהנהגה ישרה עד ביאת
 הגואל אמן.

והנה סימן השנה שבה היתה מדת הרין מתוחה שפ"ט לפ"ק
 וסי' שנת חזרת העטרה למקומה כשורה הוא דת לפ"ק והדת
 נתנה כשושן קרי ביה כששון בשמחה ובטוב לבב אמן:

נאם יום טוב הנקרא ליפמן
 בן לא"א הר"ר נתן זל"ה לוי העליר.

Alt meiner Aufnahme als Stadt- und Land-Rabbiner nebst allen darin ausgesprochenen Rechten und Pflichten. Ich dankte in kurzen und gewichtigen Worten, und schloß dann mit einem Dankgebet gegen Gott, worin ich die Gemeinde und ihre Vorsteher segnend einschloß. —

Ihr seht nun aus dieser Schrift, was mich veranlaßt hat, für meine Familie einen jährlichen Fasttag einzusetzen, und warum ich bis jetzt nicht einen Tag zu einem Familienfeste bestimmt habe. Nun aber setzte ich den ersten Tag des Monats Adar für ewige Zeiten für meine Nachkommen als ein Familienfest ein; denn an diesem Tage kehrte mir die Krone gleichsam zurück; an diesem Tage nämlich wurde ich in das Rabbineramt Krakau eingeführt.

So segne mich der über alles gepriesene und verherrlichte Schöpfer, daß ich den Rest meiner Tage in diesem Amt segnenreich verleve; nicht etwa um Schätze zu sammeln, sondern meine Gemeinde segnenreich im Wege der Religion zu leiten,

Amen.

הערות וקצת ביאור להמלות הקשות וזרות.

473 ז' כתב הרב המחבר כי היה רב צווינא ותיקן להם תקנות הבנות ולא הודיע לנו מאיזה ענין הי' התקנות אם צענינו מוסר ודרך ארץ צין אדם לחזרו אם צדינו התורה. גם אמר שם כי ע"י נתאחדו לקהל אחד תחת אשר מלפניו היו דרים צין הנכרים וינתן להם דעות לבנות צ"הבנ מחוץ לעיר, נפש כל דורש קודות הימים ונפרע מקודות אחינו צ"י ילטער כי עיקר הסדר מן הספר כי מכל האמור שם לא נדע איזה המקום מחוץ לעיר אם הוא העיר מגרש רחמיא או לעפֿאָרדסטאדט, ונפרע מאריך מאל צענינים צמגלה זו דצדים שלא ללורך ואינם שייכים להסיפור אשר אליו כיון ומקלד מאל צמה שהי' לריך להאריך ומהרצה דצדים איננו מזכיר כלל ד"מ מתולדתו וממשפחתו אינו מודיע לנו אם הוא ממשפחת פולניא או ממשפחת אשכנזים. גם מתחיל המגלה צסימן יום החדש ואיננו מזכיר פרט השנה וכהנה דצדים צלי דקדוק וצקור הענין.

473 ז' מספר כי היה צצית הסוהר שהיה צרחו צ אשר כיפת היהודים שמה, לא לצד שאין אנו יודעים פירוט מלת כיפת אין לנו לדעת אם היה זה צתוך העיר, ולפי דעתי היה זה צרחו צ אשר נקרא כעת ב"כ יודענפלאטן, ושם היה מקורה סניצ לצתים על עמודים לשמור מזרם מעד כמו שנהוג עד היום צעדים ושנות וקדמוניות ושם תחתיו היה שוק היהודים לעסוק צקנין ומסחר צכל יום תמיד. וזה הי' נקרא כיפה.

(473 ז') אפרוני צלשון ארמי צית גדול ויפה. (473 ג') מדוכסי הברירה הס מדוכסי קורפירטטען אשר צדרו וענו את המלך על ארץ אשכנז. (473 ד') הקיסר שופט התחצרות זה השם צל' עצרו זר מאוד, ואולי הכוונה שופט הקיסר קאיינער זינער ריכטער. (סס) הצינוק וחמהפכת מלשון הכתוב והכוונה צית הסוהר. (473 ה') החרן שומר החדר קאמערדיינער. (473 ו') בית אכסניא זיירטההויו. (סס) הקיר"ה ד"ת הקיסר ירום הודו: (סס) אפיפיור שם הכומר הגדול צדומא פאבסט. (473 ח') צופליגאציאהן היא מלה רומית והכוונה ביטטרייט. (473 י') דיוטנמא חיינע חבטרייט (סס) אפרכיות מחוזות. (473 י"ו) הנפת מחוז או גליל. (סס) יריד שוק, מארקט. (73 י"ז) הסמאראמטי כינוי ממסלת צלשון פולוניא.

